

קידום נוער - תוכנית היל"ה

השכלת יסוד ולימודי השלמה

מדריך למורה

שערים במורשת ותרבות ישראל

(נתיב ליהדות)

תוכנית לימודים למסלול לימודי תעודה

9 - 10 שנות לימוד

כותבת התוכנית:

דורית שפי

אוגוסט 2013

תוכן עניינים

4	1. מבוא
6	2. סילבוס
	שער ראשון: סיפורי התורה האוניברסאליש
10	בריאת העולם – סיפור על סדר וארגון
18	אדם וחווה – עץ החיים ועץ הדעת טוב ורע-סיפור על בחירה ולקיחת אחריות
24	סיפור קין והבל – קנאת אחים
28	פרשת נוח – המבול
38	מגדל בבל: גבולות כוחו של האדם/רב תרבותיות
42	פעילות סיכום לשער 1: סיפורים אוניברסאליים
44	שער שני: מונותיאיזם ותולדות עם ישראל בתנ"ך
59	פעילות סיכום לשער 2: מונותיאיזם ותולדות עם ישראל בתנ"ך
60	שער שלישי: חגים ומועדים בישראל
61	סיווגים של חגים ומועדים
62	הרעיונות והערכים העומדים בבסיסם של חגי ישראל ומועדיו
65	סיווגים נוספים
66	הצעה לדף הרחבה
67	דף מסכם לשער 3: חגים ומועדים בישראל
70	שער רביעי: בין אדם לחברו
73	כוכב ים / לורן אייסל
74	שתי בחירות
77	גנב העוגיות
79	בית הלל ובית שמאי
80	פעילויות מסכמות לשער "בין אדם לחברו"
82	שער חמישי: מעגל החיים היהודי
83	ברית מילה
85	בר מצווה/בת מצווה
86	נישואין: חופה וקידושין
88	אבלות
89	השבת
91	פעילות לסיכום שער 5: מעגל החיים היהודי
92	שער שישי: הרצף היהודי מסיום תקופת התנ"ך עד ימינו

מורה יקר/ה,

תוכנית הלימודים מטרתה הקניית ידע והעשרת הלומד בתכנים בסיסיים בתחום דעת זה. למרות שהנושאים מוכרים וידועים לך מלימודיך ומהווי החיים בארץ, חשובה ההכנה וההעמקה שלך בתכנים לקראת כל שיעור.

ה"מדריך למורה" מכיל בתוכו גם את כל החומר המופיע ב"מדריך הלמידה". לשם כך, התוכנית קיימת בשני פורמטים: מודפס ומתוקשב.

1. **מדריך למורה** – במתכונת מודפסת ובמתכונת מתוקשבת, באתר תוכנית היל"ה. במתכונת המתוקשבת נמצאים הקישורים הישירים למאמרים, סרטונים וחומרים נוספים.
2. **מדריך למידה/חוברת לתלמיד** – גם מדריך זה קיים בפורמט המודפס והמתוקשב.

חשוב! ה"מדריך למורה" מכיל בתוכו גם את כל החומר המופיע ב"מדריך הלמידה/חוברת לתלמיד".

חשוב!

*לצבור עם התלמיד במהלך הלמידה על ציר הזמן בתולדות עם ישראל
ובתולדות העולם (להלן אתרי המצויים צירי זמן)*

[/http://mikragesher.org.il/titles/timeline](http://mikragesher.org.il/titles/timeline)

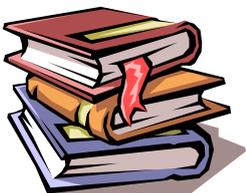
<http://www.odyeda.com/JewishTimelineChartHe/home.html>

<http://www.aish.co.il/i/jh/48851742.html>

<http://www.youtube.com/watch?v=SfM5vm-19Mk>

<http://www.youtube.com/watch?v=Q2b8-KDlnbA>

היסטוריה יהודית ב-3 דקות- סרט מצויר – בדקו התאמה לתלמידים!

1. מבוא

"אין יכולת לדור למסור משהו חשוב לדור הבא, אם לא קיבל כראוי מהדור שהיה... בלי קבלה אין מסירה, אי אפשר לך למסור למישהו אחר, אם אין בך היכולת לקבל ממי שחי לפניך. רק בשילוב שלושת הדברים: לקבל ראוי, לחדש כראוי, למסור כראוי יש אפשרות של רציפות הדורות"(זלמן שזר)

התוכנית "שערים במורשת ותרבות ישראל" חושפת את תלמידי היל"ה למושגים, רעיונות ומקורות המהווים אבני יסוד במורשת ובתרבות היהודית. חשיפה זו מתייחסת ליהדות בפן התרבותי – ערכי, ולא רק בפן הדתי. מתוך כך, מכוונת הלמידה היא ליצירת זיקה בין ערכי היהדות לערכים אוניברסאליים, ולפיתוח הסובלנות והפלורליזם.

הלמידה כוללת מפגש והיכרות עם סיפורי המקרא (בחלקם) הכרת החגים, מעגל החיים היהודי וערכים מרכזיים להעשרה והרחבה.

"דע מאין באת"

כפי שביטא את הדברים דוד בן - גוריון:

"...חינוך עברי פירושו גם היכולת להעביר את יצירות המופת היהודיות הגדולות ומקור האמונה ותורת המוסר של עם ישראל...התנ"ך הוא מסמך הזהות היקר של העם היהודי...בתנ"ך ימצא כל יהודי, דתי ככופר בעיקר, את מקורותיו, שורשיו ההיסטוריים והמוסריים." (דוד בן-גוריון, חזון ודרך, עם עובד)

התוכנית מאפשרת שיח ודיון בסוגיות ערכיות בין אדם לחברו, שיח ודיון בנושאי מורשת וזהות יהודית וישראלית קולקטיבית.

התוכנית נכתבה ברגישות ומתוך היכרות עם מורכבות וריבוי התפיסות באשר למרכיבי ומאפייני הזהות היהודית – ישראלית ותוך מתן כבוד להשקפות העולם המגוונות.

לחלק מהתכנים הנלמדים במורשת ותרבות ישראל, ישנה השקה למקצועות היסטוריה ואזרחות, וכך ניתן לבנות עבור הנער/ה ראייה הוליסטית של התחומים השונים. הידע הבסיסי הנרכש מהווה יסוד ללימודי הבגרות בהמשך.

חשיבות התוכנית ומטרותיה

- לימוד מושגי יסוד, רעיונות ומקורות בתרבות ומורשת ישראל.
- חשיפה ליהדות כתופעה תרבותית ולא רק דתית.
- פיתוח וטיפול הסובלנות לדעות השונות/ קבלת השונה, פלורליזם.
- לימוד וראיית הקשר בין ערכי היהדות לערכים אוניברסאליים.
- הבנת הזיקה והקשר לישראל וליהדות.
- "דע מאין באת" קשר עבר- הווה- עתיד.

הלמידה בתוכנית מאורגנת סביב שיערים:

- שער ראשון – סיפורים ואירועים בעלי מסר אוניברסאלי.
- שער שני – מונותאיזם- אירועים מכוננים בתולדות עם ישראל דרך סיפורי המקרא.
- שער שלישי – מעגל השנה- חגי ישראל.
- שער רביעי – בין אדם לחברו.
- שער חמישי – מעגל החיים היהודי.
- שער שישי – הרצף היהודי מסיום תקופת התנ"ך עד ימינו.

בכל שער מתבצעת הלמידה בשני מישורים:

- מישור המידע והידע.
- מישור חווייתי - רגשי.
- תהליך ההוראה למידה נעשה באמצעות טקסטים שונים – התנ"ך, מקורות מידע, שירים, פתגמים, ציורים וסרטים וכן מגוון פעילויות המתלוות לכל נושא.

2. סילבוס

שער	שעות	נושאים	פעילויות
שער ראשון- סיפורי תורה בעלי מסר אוניברסאלי	8 שעות	בריאת העולם, אדם וחוה, קין והבל, סיפור המבול, מגדל בבל.	קריאת הטקסט, שאלות מנחות להבנה, שאלות לדיון, למידה באמצעות יצירות אומנות.
שער שני- מונותיאיזם, תולדות עם ישראל עד חורבן בית שני.	13 שעות	המושג מונותיאיזם, עץ המשפחה היהודי, רצף סיפורים ואירועים הקשורים להתהוות העם היהודי וקורותיו עד חורבן בית המקדש השני.	קריאת הטקסט, שאלות מנחות להבנה, למידה באמצעות ציר הזמן, יצירות אומנות, צפייה בסרטונים.
שער שלישי- מעגל השנה- חגי ישראל	4 שעות +1 שעה נוספת לחג הקרוב ללמידה	היכרות עם לוח השנה העברי, הכרת החגים על מאפייניהם ומנהגיהם	ארגון החגים ע"פ- עונות, חגים דתיים, חגי טבע, משמעות החגים ללומדים, העמקת הלימוד סביב החג הקרוב למועד הלמידה ויצירת "ת.ז." לחג להצגה במרכז ההשכלה.
שער רביעי- בין אדם לחברו	8 שעות	פתגמים, סיפורים, בית הלל ובית שמאי.	הכרת פתגמים ואמרות, הבנת טקסט בהקשר לערכים הנלמדים
שער חמישי- מעגל החיים היהודי	3 שעות	ברית מילה, בר-מצווה, חתונה, מנהגי אבלות, מאפייני שבת.	הכרת האירועים במעגל החיים היהודי ומאפייניהם, קישור רלוונטי לחיי התלמיד.
שער שישי- רצף יהודי מהגלות להקמת המדינה	3 שעות	בחירת דמויות ואישים בולטים בתולדות העם היהודי כמו: הרב קוק, הרמב"ם, הרצל, מונטפיורי, רוטשילד	הכרת אישים בולטים בתולדות עם ישראל. יצירת "ת.ז. לאישיות" תוך הכרת תרומתה והתקופה בה פעלה.

חומר רקע כמבוא לתוכנית "פורטל יהדות" בויקיפדיה

שער ראשון: סיפורי התורה האוניברסליים

מבוא

שער זה עוסק בסיפורי תורה בעלי מסר אוניברסלי. הנושאים העולים בהם נוגעים לכל אדם, באשר הוא אדם, ללא קשר להיותו בן דת זו או אחרת. סיפורים אלה מהווים "סיפורי בסיס" בתולדות האנושות ומופיעים גם במקורות קדומים אחרים בגרסאות שונות.

מטרת השער:

- להכיר את הסיפורים - הפשט.
- להעלות סוגיה או שאלה הקשורה בסיפור – הדרש.
- לבחון את רלוונטיות הסיפור לתקופתנו ולנו כבני אדם.

הסיפורים שילמדו בשער זה:

מסר אוניברסאלי	פרקים	הסיפור
סדר וארגון	בראשית, פרק א', פרק ב'	בריאת העולם
בחירה ולקיחת אחריות	בראשית, פרק ג'	אדם וחוה- עץ החיים ועץ הדעת
קנאת אחים	בראשית, פרק ד', פסוקים א'-טו'	קין והבל
איכות סביבה, הכחדה ושימור זנים, אחריות האדם, קיימות	בראשית, פרק ו', פסוקים ה'-כב' פרקים ז', ח', ט'	סיפור המבול
המדע כ"בריאת העולם" כיום / רב תרבותיות	בראשית, פרק יא', פסוקים א'-ט'	מגדל בבל

מהלך הלמידה:

1. קריאת הטקסט המקראי.
 2. חשוב לקרוא את הטקסט המקראי! אין צורך להתעכב על פירוש כל מילה ולא על האמצעים האומנותיים אך חשוב שהתלמיד יכיר את הטקסט באופן אישי.
 3. סיכום הסיפור המקראי בשפה פשוטה ומוכרת לתלמיד.
 3. דיון עם התלמיד/ים: מהו הרעיון המרכזי או אחד הרעיונות המרכזיים מאחורי טקסט זה?
 4. בחינת הרלוונטיות של הטקסט לחיינו כיום.
- הערה: המסר האוניברסאלי המוצע כאן לגבי כל אחד מהסיפורים, מהווה רק אפשרות אחת לפרשנות! מטרת הלימוד היא לעורר חשיבה ויכולים להיות הסברים נוספים לכל סיפור! התוכנית אינה עוסקת בפרשנות המקרא אלא מזמנת הכרות עם הטקסטים ומציעה כיון אחד לפירוש.
- בהמשך מוצעים מערכי שיעור לכל אחד מהסיפורים.
- במערכים קישורים למאמרים ופרשנויות (במתכונת המתקשבת), אולם, כאמור, אלה משקפים רק מעט מאפשרויות הפירוש וכל מורה מוזמן להוסיף ולהרחיב.
- היבט נוסף להתייחסות לסיפורים הינו ההיבט האומנותי.
- כל הסיפורים שלהלן זכו לתיאורים אומנותיים בציור, פיסול, שירה ועוד.
- בכל סיפור ניתנים קישורים (במתכונת המתקשבת) ליצירות האומנות ומוצעים מערכי פעילות סביבם.
- מטרת השימוש ביצירות אומנות הינה לאפשר ללומדים היבט ויזואלי / חזותי כחיזוק ללמידת הטקסט.
- *יתכן וישנם תלמידים שמתאימה להם למידה רק באמצעות התיאור האומנותי.
- בסיום היחידה ניתן דף עבודה לסיכום וביסוס הלמידה.

מורה יקר/ה,

למרות ההכרות המוקדמת שלך עם הסיפורים, חשוב להתכונן לכל שיעור זאת, על ידי קריאת הפרשנויות וגיבוש הדגשים שתבקש/י לתת בכל סיפור. כפי שכבר צוין, קיים עושר רב של פירושים לכל סיפור אולם הכוונה בתוכנית היא לזמן לתלמיד הכרות עם סיפורים "בסיסיים" בתולדות האנושות והתמקדות באחת האפשרויות לפרשנות.

לכן, בעוד ה"מדריך למורה" נועד להרחבה ולהעשרת ידיעותיו של המורה, הדבר נעשה "בעירבון מוגבל" על ידי בחירת פרשנויות המתייחסות לאותו היבט שנבחר להדגשה בסיפור.

עבור התלמיד חשוב שהלמידה תהיה ממוקדת וברורה ולא יעשה ניסיון "לדחוס כמה שיותר" (פרשנויות, מידע על הטקסט).

זמן הלמידה המוצע לכל סיפור הוא בין שעה לשעה וחצי.

זמן זה כולל קריאת הטקסט המקראי, הסבר הטקסט במילים פשוטות, התייחסות להיבט התוכני (בלבד) וקישור לרלוונטיות הטקסט לנו, כפרטים וכחברה.

כל אחד מהסיפורים מזמן נושאים מגוונים לשיח ודיון.

חשוב לעודד את התלמידים, הן כבודדים והן כקבוצה, להביע את דעתם ולעורר שאלות והתייחסויות.

בריאת העולם – סיפור על סדר וארגון

הטקסט:

בראשית – פרק א'

בראשית – פרק ב'

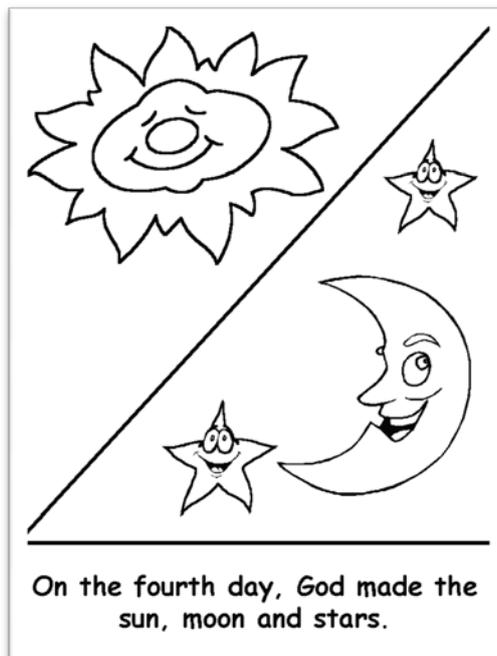
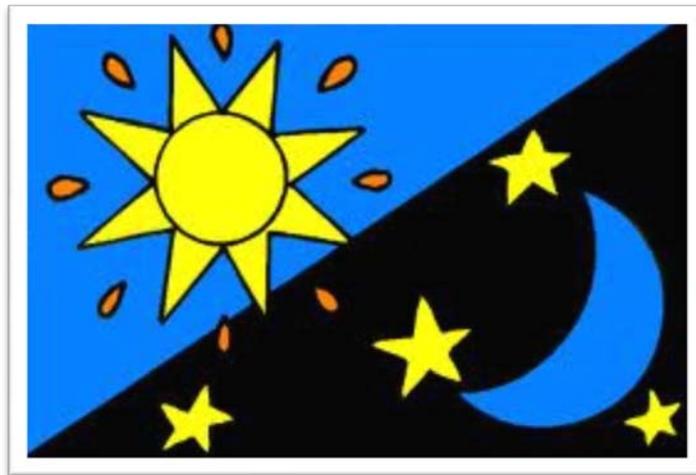
בראשית – פרק א'

א בְּרֵאשִׁית, בָּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם, וְאֶת הָאָרֶץ. ב וְהָאָרֶץ, הִיְתָה תְהוֹ וְבֵהוּ, וְחֹשֶׁךְ, עַל-פְּנֵי תְהוֹם; וְרוּחַ אֱלֹהִים, מְרַחֶפֶת עַל-פְּנֵי הַמַּיִם. ג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, יְהִי אוֹר; וַיְהִי-אוֹר. ד וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאוֹר, כִּי-טוֹב; וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים, בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה; וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם אֶחָד. {פ} ו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, יְהִי רִקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וַיְהִי מַבְדִּיל, בֵּין מַיִם לְמַיִם. ז וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים, אֶת-הַרְקִיעַ, וַיְבַדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לַרְקִיעַ, וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לַרְקִיעַ; וַיְהִי-כֵן. ח וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַרְקִיעַ, שָׁמַיִם; וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם שֵׁנִי. {פ} ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל-מְקוֹם אֶחָד, וְתִרְאָה, הַיַּבְשָׁה; וַיְהִי-כֵן. י וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבְשָׁה אָרֶץ, וּלְמַקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים; וַיֵּרָא אֱלֹהִים, כִּי-טוֹב. יא וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע, עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְרִי לְמִינּוֹ, אֲשֶׁר זָרְעוּ-בוֹ עַל-הָאָרֶץ; וַיְהִי-כֵן. יב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע, לְמִינֵהוּ, וְעֵץ עֹשֶׂה-פְּרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ-בוֹ, לְמִינֵהוּ; וַיֵּרָא אֱלֹהִים, כִּי-טוֹב. יג וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם שְׁלִישִׁי. {פ}

יד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, לְהַבְדִּיל, בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה; וַהֲיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים, וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם. טו וַהֲיוּ לְמְאֹרֹת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, לְהָאִיר עַל-הָאָרֶץ; וַיְהִי-כֵן. טז וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים, אֶת-שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים: אֶת-הַמְּאֹר הַגָּדֹל, לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם, וְאֶת-הַמְּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה, וְאֶת הַכּוֹכָבִים. יז וַיִּזְוִיתָן אֶתְּם אֱלֹהִים, בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, לְהָאִיר, עַל-הָאָרֶץ. יח וּלְמַשָּׁל, בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וּלְהַבְדִּיל, בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ; וַיֵּרָא אֱלֹהִים, כִּי-טוֹב. יט וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם רְבִיעִי. {פ} כ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים--יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם, שִׂרְץ נֶפֶשׁ חַיָּה; וְעוֹף יַעֲוֹף עַל-הָאָרֶץ, עַל-פְּנֵי רִקִיעַ הַשָּׁמַיִם. כא וַיִּבְרָא אֱלֹהִים, אֶת-הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים; וְאֶת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֶשֶׂת אֲשֶׁר שִׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם, וְאֶת כָּל-עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ, וַיֵּרָא אֱלֹהִים, כִּי-טוֹב. כב וַיְבָרֶךְ אֶתְּם אֱלֹהִים, לֵאמֹר: פְּרוּ וּרְבוּ, וּמְלֵאוּ אֶת-הַמַּיִם בַּחַיִּים, וְהַעוֹף, יִרְבַּ בְּאָרֶץ. כג וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם חַמִּישִׁי. {פ}

כד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, בְּהֵמָה וּרְמֶשׂ וְחַיִּתוּ-אָרֶץ, לְמִינָהּ; וַיְהִי-כֵן. כה וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-חַיִּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ, וְאֶת-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ, וְאֶת כָּל-רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה, לְמִינֵהוּ; וַיֵּרָא אֱלֹהִים, כִּי-טוֹב. כו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ; וַיְרְדוּ

בדגת הים ובעוף השמים, ובבהמה ובכל הארץ, ובכל הרמש, הרמש על הארץ. כז
 ויברא אלהים את האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אתו: זכר ונקבה, ברא אתם. כח
 ויברך אתם, אלהים, ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ, וכבשה; וירדו
 בדגת הים, ובעוף השמים, ובכל חיה, הרמשת על הארץ. כט ויאמר אלהים, הנה
 נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ, ואת כל העץ אשר בו פרי עץ,
 זרע זרע: לכם יהיה, לאכלה. ל ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רמש על-
 הארץ, אשר בו נפש חיה, את כל ירק עשב, לאכלה; ויהי כן. לא וירא אלהים את כל-
 אשר עשה, והנה טוב מאד; ויהי ערב ויהי בקר, יום הששי.

בראשית – פרק ב'

א ויכלו השמים והארץ, וכל-צבאם. בוכל אלהים ביום השביעי, מלאכתו אשר עשה; וישבת ביום השביעי, מכל-מלאכתו אשר עשה. ג ויברך אלהים את-יום השביעי, ויקדש אתו: כי בו שבת מכל-מלאכתו, אשר-ברא אלהים לעשות. {פ}

ד אלה תולדות השמים והארץ, בהבראם: ביום, עשות יהוה אלהים--ארץ ושמים. ה וכל שיח השדה, טרם יהיה בארץ, וכל-עשב השדה, טרם יצמח: כי לא המטיר יהוה אלהים, על-הארץ, ואדם אין, לעבד את-האדמה. ו ואד, יעלה מן-הארץ, והשקה, את-כל-פני האדמה. ז וייצר יהוה אלהים את-האדם, עפר מן-האדמה, ויפח באפו, נשמת חיים; ויהי האדם, לנפש חיה. חויטע יהוה אלהים, גן-בעדן--מקדם; וישם שם, את-האדם אשר יצר. ט ויצמח יהוה אלהים, מן-האדמה, כל-עץ נחמד למראה, וטוב למאכל--ועץ החיים, בתוך הגן, ועץ, הדעת טוב ורע. י ונהר יצא מעדן, להשקות את-הגן; ומשם, יפרד, והיה, לארבעה ראשים. יא שם האחד, פישון--הוא הסבב, את כל-ארץ החוילה, אשר-שם, הזהב. יב וזהב הארץ ההוא, טוב; שם הבדלח, ואבן השיהם. יג ושם-הנהר השני, גיחון--הוא הסובב, את כל-ארץ כוש. יד ושם הנהר השלישי חדקל, הוא ההלך קדמת אשור; והנהר הרביעי, הוא פרת. טוויקח יהוה אלהים, את-האדם; וינחהו בגן-עדן, לעבדה ולשמרה. טז ויצו יהוה אלהים, על-האדם לאמר: מכל עץ-הגן, אכל תאכל. יז ומעץ, הדעת טוב ורע--לא תאכל, ממנו: כי ביום אכלך ממנו--מות תמות. יח ויאמר יהוה אלהים, לא-טוב היות האדם לבדו; אעשה-לו עזר, כנגדו. יט וייצר יהוה אלהים מן-האדמה, כל-חית השדה ואת כל-עוף השמים, ויבא אל-האדם, לראות מה-יקרא-לו; וכל אשר יקרא-לו האדם נפש חיה, הוא שמו. כ ויקרא האדם שמות, לכל-הבהמה ולעוף השמים, ולכל, חית השדה; ולאדם, לא-מצא עזר כנגדו. כאויפל יהוה אלהים תרדמה על-האדם, וישן; ויקח, אחת מצלעתיו, ויסגר בשר, תחתנה. כבויבן יהוה אלהים את-הצלע אשר-לקח מן-האדם, לאשה; ויבאה, אל-האדם. כג ויאמר, האדם, זאת הפעם עצם מעצמי, ובשר מבשרי; לזאת יקרא אשה, כי מאיש לקחה-זאת. כד על-כּוּן, יעזב-איש, את-אביו, ואת-אמו; ודבק באשתו, והיו לבשר אחד. כה ויהיו שניהם ערומים, האדם ואשתו; ולא יתבששו.

עאלות בעקבות הטקסט:

- כיצד באים לידי ביטוי הסדר והארגון בתהליך הבריאה?
- איילו מחשבות / עאלות מתעוררות אצלך בעקבות קריאת הטקסט?
- מדוע מובא סיפור הבריאה בשני אופנים שונים (פרק א' לעומת פרק ב')?

עאלות הכנה לעיוור

- איילו מחשבות / עאלות מתעוררות אצלך בעקבות קריאת הטקסט?
- כיצד באים לידי ביטוי הסדר והארגון? (חלוקה לימים, חלצה על תבניות מילוליות, רציונל בסדר הדברים, נקודות התחלה וסיום, התבססות על דבר על דבר וכו')
- מדוע מובא סיפור הבריאה בשני אופנים שונים (פרק א' לעומת פרק ב')?

(פרק א מתאר את בריאת העולם מבחינה כרונולוגית, לפי סדר טכני. פרק ב מתאר את בריאת העולם מבחינה ערכית, לשם מה הוא נוצר, ומה משמעות החיים בו, אפשר לארגן דבר באופנים שונים, עם דגשים שונים)

פרשנות:

- מיתוסים על היווצרות העולם: ערך "בריאת העולם" בויקיפדיה
- ניתוח בראשית פרק א' ופרק ב', פס' 1-3: מבנה, תוכן, אמצעים אומנותיים, קשיים ופירושים:

www.tora.co.il/parasha/pnanim_ltora/1_sippur_briah.doc

- סיכום וניתוח פרק א': באתר "סיכומונה"
- סיכום וניתוח פרק ב': באתר "סיכומונה"

השוואת שני סיפורי הבריאה (בראשית פרקים א' ו-ב')

מתוך: "דעת - אנציקלופדיה יהודית"

בראשית פרק ב'	בראשית פרק א'
	<p>הפתיחה והסיום של הפרק, יוצרים מסגרת תוכנית ברורה.</p> <p>פרק א' מכיל תיאור מפורט של הבריאה החל ממצב של "תוהו ובוהו" ועד לעולם המוכר לנו כיום על כל מרכיביו - צמחים, בעלי חיים ואדם.</p> <p>התוצאה הסופית של הבריאה על פי פרק א' היא אפוא עולם הטבע. פרק א' נועד לספר לנו שהטבע כפי שהוא מוכר לנו לא היה קיים מאז ומעולם אלא נברא על ידי ה' וברצונו. על כך אנו מעידים בשמירת השבת, שהיא זכר לשביתת ה' בסיום הבריאה.</p>
<p>האדם של פרק ב' - האדם בגן עדן</p> <p>פרק ב' מתאר את בריאת העולם מזווית שונה לחלוטין. בפרק ב' האדם עומד במרכז הבריאה וכמעט הכול נברא למענו:</p> <p>*שום צמח אינו יכול לגדול לפני בריאת האדם(ב; ה).</p> <p>*ה' נוטע גן מיוחד למגורי האדם (ב; ח).</p> <p>*ה' "מעסיק" את האדם כשומר בגן (ב; טו)</p> <p>*ה' בורא את בעלי החיים בניסיון למצוא חברה הולמת לאדם(ב; יט, והשווה לפסוק ז)!</p> <p>*ה' בורא לאדם אישה (ב; כא-כג).</p> <p>בניגוד לפרק א', שבו תפקידו של האדם לשלוט בבריאה, תפקידו של האדם בפרק ב' הוא לציית לבוראו ולמלא את תפקידו כשומר הגן: "וַיִּנְחָהוּ"</p>	<p>האדם של פרק א' – שיא הבריאה</p> <p>בפרק א' מתואר האדם לא רק כשיא הבריאה אלא גם כאדונם של כל הנבראים האחרים: "ויברך אתם א-להים, ויאמר להם א-להים: פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשׁוּהָ, ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרומשת על הארץ" (א; כח).</p> <p>מדובר כאן בברכה לאדם. אין כאן ציווי, כי אם הגדרה של טבע האדם: כשם שטבעם של הצמחים לגדול וכשם שטבעם של בעלי החיים להתרבות - כך טבעו של האדם למשול בסביבתו. פרק א' מלמד את האדם שגם העובדה שהוא שולט בבעלי החיים האחרים היא תוצאה של רצון ה'.</p> <p>אמנם, על האדם לשאול את עצמו: מה המטרה</p>

בראשית פרק א'	בראשית פרק ב'
<p>בכך? האם א-לוהים ברא את האדם בנקודת זמן מסוימת בעבר והניחו לנפשו, או שמא קיים איזה יחס ביניהם גם בהווה? האם גורל האדם הוא מקרי, או שמא הוא מושגח? התשובה לשאלות הללו נמצאת בפרק ב'!</p>	<p>בגן עדן לעבדה ולשמרה" (ב; טו). אולם הדבר החשוב מכול הוא שבפרק ב' האדם נכנס למערכת יחסים עם ה' הכוללת שכר ועונש: "ויצו ה' א-להים על האדם לאמר: מכל עץ הגן אכל תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע - לא תאכל ממנו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות" (ב; טז-יז).</p>

דין:

- כמה תורמים סדר וארגון?
- האם אני מתכנן/ת?
- האם אני עושה "עצירות" ובודק את עצמי, מה עשיתי, מה עוד יש לעשות...?
- האם אני שפץ רצון מדברים שתכננתי וביצאתי?

הערה:

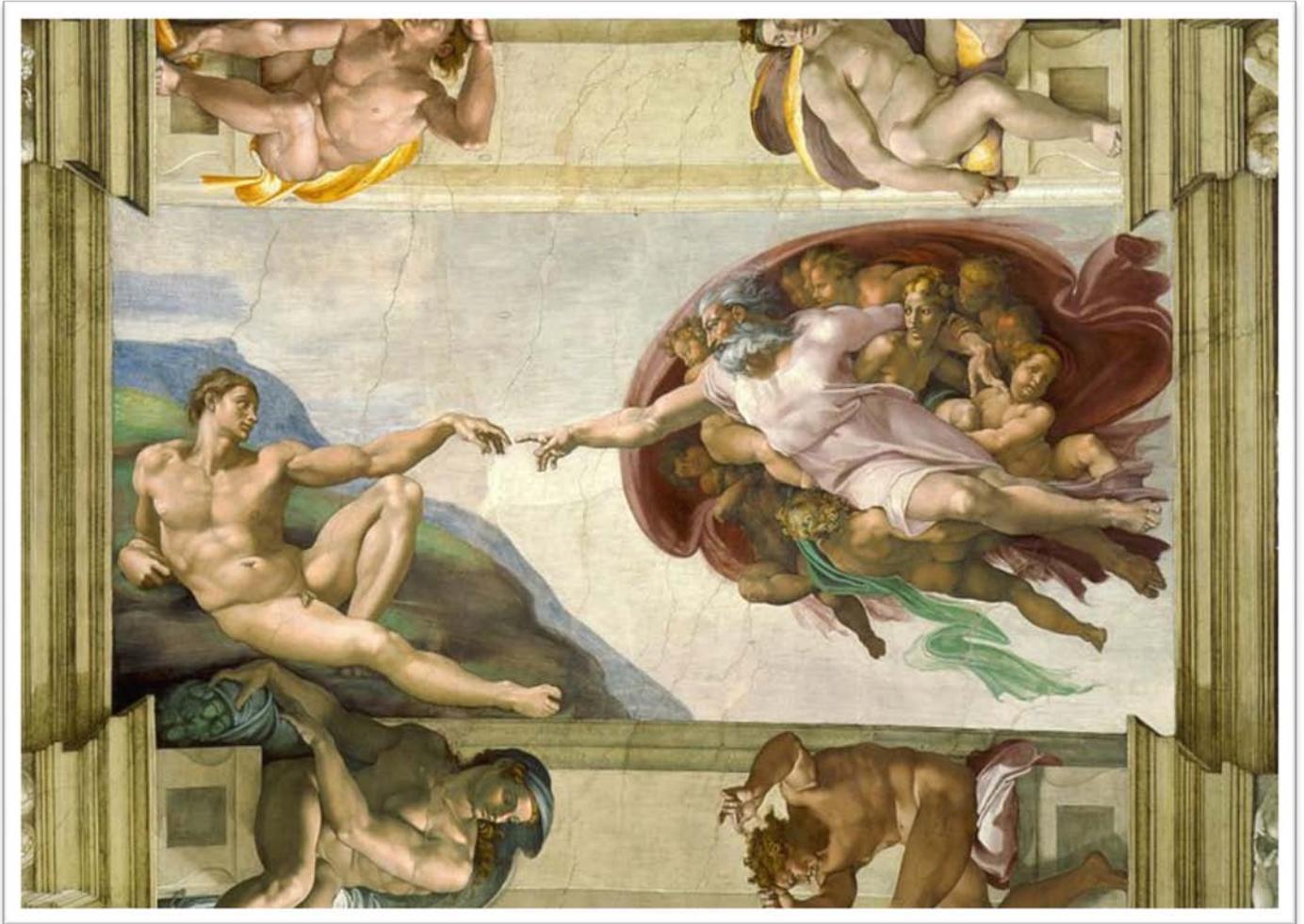
במבחן לא ידרשו התלמידים לזכור את סדר הבריאה המדויק. חשוב לעמוד על מהותם של הדברים: יצירת העולם מתוך ה"תוהו ובוהו"נדבך על נדבך, מקומו של האדם במערכת, גבולות היצירה (כל יום, ששת ימי בריאה ויום השבת)

למורה!

קדימה! האם מוצאים ציורי אומנות הצוסקים בהריאת הצופים שאינם מתאימים לכל התלמידים ככול היחידות.
קולף יחד עם מנחה ההשכלה/ מנהל ההשכלה, את התאמת הציורים המצויים במדריך למורה, או לצבור ולחפש ציורים אחרים.

יצירות אומנות המתייחסות לבריאת העולם:

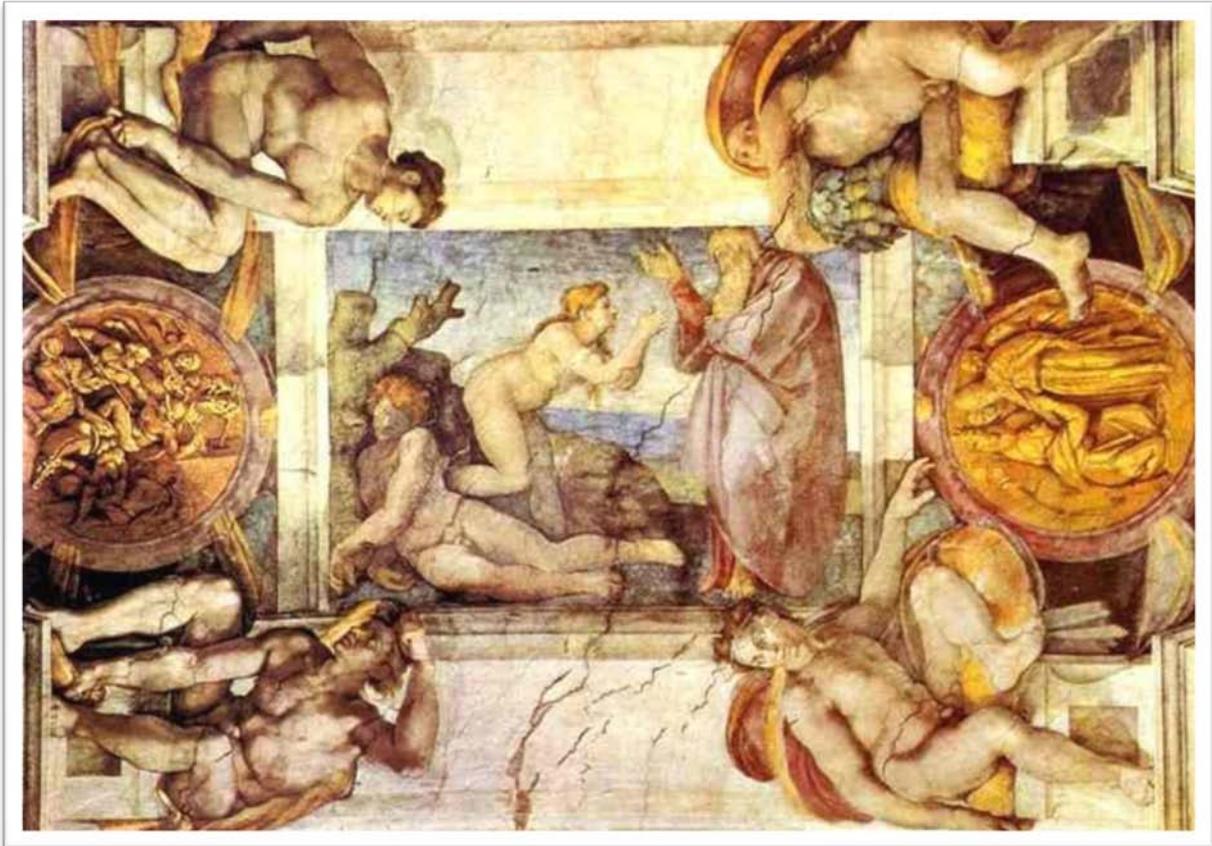
בריאת האדם – מיכאלאנג'לו (בערך "בריאת האדם" בויקיפדיה)

התבונן בתמונה וצנה:

- תאר איזו הרגשה צוֹלֵה בק מהתבוננות בתמונה?
- נסה לזהות: מי הם הדמויות בתמונה?
- כיצד מתואר ה'י? מי נמצא מסביבו?
- מהי ההציה בהצגת ה' כאדם?
- מה, לדעתך, מצוּי ה' לאדם?
- מה, לדעתך, ה' אומר לו?

בריאת חוה – מיכאלאנג'לו (באתר " abcgallery")

התפונן בתמונה וצנה:

- מי הדמויות בצ'יור? מאין יוצאת חוה? מה, לדעתך, אומר ה' לחוה?

סרטונים על הבריאה:

<http://www.youtube.com/watch?v=pPDMxZbMzQk.1>

http://www.youtube.com/watch?v=gS_Af0_IFtY.2

- מה המחיש לך הסרטון?
- ממה התרשמת?
- כיצד הסרטון מסקף את העולם שלנו כיום?
- בריאת העולם - רשאו באנף בריאת העולם לחצו על תמונות פתרו תמונות מתאימות לתלמידים

אדם וחווה - עץ החיים ועץ הדעת טוב ורע סיפור על בחירה ולקיחת אחריות

הטקסט:

בראשית – פרק ג'

למורה,

סיפור זה הינו בעל מורכבות פילוסופית רבה. מתוך הפרשנויות הרבות שניתנו לו, הדגש שהושם כאן הינו על היבט הבחירה. גם סביב היבט זה קיימת מורכבות הנובעת מן המרידה בסמכות האל ואי ציות לדבריו. עם זאת, הפרשנות הרואה במעשה האדם בחירה מציעה הסבר אחר גם להתייחסותו של האל למעשה.

בראשית – פרק ג'

א וְהִנְחֵשׁ, הִיָּה עָרוֹם, מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים; וַיֹּאמֶר, אֶל-הָאִשָּׁה, אֵף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים, לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֶּן. ב וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה, אֶל-הַנָּחֶשׁ: מִפְּרִי עֵץ-הַגֶּן, נֹאכַל. ג וּמִפְּרִי הָעֵץ, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הַגֶּן--אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, וְלֹא תִגְעוּ בוֹ: פֶּן-תָּמָתוּן. ד וַיֹּאמֶר הַנָּחֶשׁ, אֶל-הָאִשָּׁה: לֹא-מוֹת, תָּמָתוּן. ה כִּי, יִדְעַתְּ אֱלֹהִים, כִּי בְיֹום אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ, וּנְפַקְחוּ עֵינֵיכֶם; וְהִיִּיתֶם, כְּאֱלֹהִים, יֹדְעֵי, טוֹב וָרָע. ו וַתִּרְאֶה הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכַל וְכִי תֵאֵנָה-הוּא לְעֵינַיִם, וּנְחַמֵּד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל, וְתִקַּח מִפְּרִיו, וַתֹּאכַל; וַתֵּתֵן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּה, וַיֹּאכַל. ז וַתִּפְקַחְנָה, עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, וַיִּדְעוּ, כִּי עִרְמָם הֵם; וַיִּתְּפְרוּ עַל-תֵּאֵנָה, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֶת. ח וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים, מִתְּהַלֵּךְ בְּגַן--לְרוּחַ הַיּוֹם; וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים, בְּתוֹךְ, עֵץ הַגֶּן. ט וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים, אֶל-הָאָדָם; וַיֹּאמֶר לוֹ, אַיֶּכָּה. י וַיֹּאמֶר, אֶת-קוֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בְּגַן; וַאִיֶּכָה כִּי-עִירַם אֲנֹכִי, וְאֶחָבָא. יא וַיֹּאמֶר--מִי הִגִּיד לְךָ, כִּי עִירַם אֶתָּה; הַמֶּן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לִבְלֹתִי אֲכַל-מִמֶּנּוּ--אֲכַלְתָּ. יב וַיֹּאמֶר, הָאָדָם: הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הוּא נָתַנָּה-לִּי מִן-הָעֵץ וַאֲכַל. יג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לְאִשָּׁה, מַה-זֹּאת עָשִׂית; וַתֹּאמֶר, הָאִשָּׁה, הַנָּחֶשׁ הִשְׁיֵאֲנִי, וַאֲכַל. יד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הַנָּחֶשׁ, כִּי עָשִׂיתָ זֹאת, אָרוּר אַתָּה מִכָּל-הַבְּהֵמָה, וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה; עַל-גַּחֲוֹךְ תֵּלֵךְ, וְעָפָר תֹּאכַל כָּל-יְמֵי חַיִּיךָ. טו וַאִיבָה אִשִּׁית, בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה, וּבֵין זֶרְעֶךָ, וּבֵין זֶרְעָהּ: הוּא יִשׁוּפְךָ רֹאשׁ, וְאַתָּה תִּשׁוּפְנוּ עָקֶב. {ס} טז אֶל-הָאִשָּׁה אָמַר, הֲרֵבָה אֲרֵבָה עֲצוּבוֹנְךָ וְהֲרֵגְךָ--בְּעֶצֶב, תִּלְדִּי בָנִים; וְאֶל-אִישְׁךָ, תִּשׁוּקְתֶךָ, וְהוּא, יִמְשָׁל-בְּךָ. {סז} יז וְלָאָדָם אָמַר, כִּי-שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וַתֹּאכַל מִן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ--אָרוּרָה הָאָדָמָה, בְּעִבּוּרְךָ, בְּעֲצוּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, כָּל יְמֵי חַיִּיךָ. יח וְקוֹץ וְדַרְדַּר, תַּצְמִיחַ לְךָ; וְאֲכַלְתָּ, אֶת-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה. יט בְּזַעַת אֶפְיֶךָ, תֹּאכַל

לחם, עד שובך אל-הָאָדָמָה, כִּי מִמֶּנָּה לִקְחָתָּ: כִּי-עָפַר אֶתָּה, וְאֶל-עָפָר תָּשׁוּב. כ וַיִּקְרָא
הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ, חַוָּה: כִּי הוּא הִיְתָה, אִם כָּל-חַי. כֹּא וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לָאָדָם
וּלְאִשְׁתּוֹ, כְּתַנּוֹת עוֹר--וַיִּלְבָּשֵׁם. {פ}

כב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים, הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, לְדַעַת, טוֹב וְרָע; וְעַתָּה פֶּן-יִשְׁלַח
יָדוֹ, וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים, וְאָכַל, וְחַי לְעֹלָם. כג וַיִּשְׁלַחְהוּ יְהוָה אֱלֹהִים, מִגֶּן-עֵדֶן--
לְעַבְדָּ, אֶת-הָאָדָמָה, אֲשֶׁר לָקַח, מִשָּׁם. כד וַיִּגְרַשׁ, אֶת-הָאָדָם; וַיִּשְׁפֹּן מִקֶּדֶם לְגֶן-עֵדֶן אֶת-
הַכְּרִבִּים, וְאֶת לֶהֱט הַחֶרֶב הַמַּתְהַפֶּכֶת, לְשֹׁמֵר, אֶת-דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים.

שאלות בעקבות הטקסט:

מ' הדמויות בפרק?

מהו שרשרת האירועים המתרחשת בפרק:

_____ חנ- אישה:

_____ אישה- אדם:

_____ ה' - אדם:

_____ ה' - אישה:

_____ חנ- חנ:

_____ ה' - אישה:

_____ ה' - אדם:

פצולות בסיום הפרק:

_____ פסוק כ' - "ויקרא"

_____ פסוק כא' - "ויצא...ויבטח"

_____ פסוק כב' - "ויאמר"

_____ פסוק כג' - "וישלחו"

_____ פסוק כד' - "ויגרש"

- אילו בחירות נצלו בפרק?
- מה היו המשצויות שלהן?
- האם הייתה לקיחת אחריות על המשצוים (הבחירות) נצלו?

פרשנות: סיכום וניתוח פרק ג': באתר "סיכומונה".

מתוך מאמר בנושא בחירה:

סיפור גן עדן: ניסיון אחר – שמאי גלנדר, באתר "מקראנט"

תקציר:

מאמר זה מציע פירוש חדש לסיפור גן עדן בבראשית ג': "חטא גן עדן" אינו כשלון של האדם אלא התנגשות בין ערכים: ערך הבחירה החופשית של האדם וערך טובו המוחלט של האל.

סיכום המאמר:

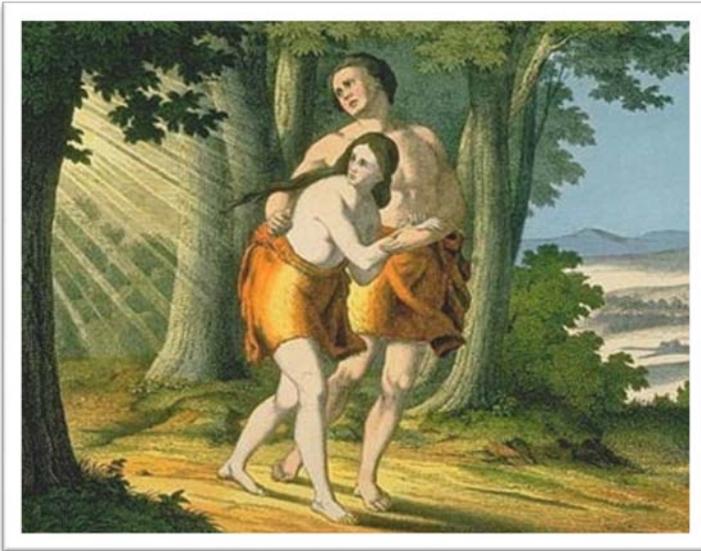
הגדרת בראשית ב-ג כסיפור כישלון של האדם אינה קולעת בדיוק למשמעותו של הסיפור.⁸⁰ למעשה, זהו סיפורה של התנגשות טראגית בין שני ערכים. מצד אחד מוצג הערך של טובו המוחלט של האל, הכרוך מעצם מהותו בצורך לחסוך מן האנושות את מבחניו ומסותיו של הניסיון. לצידו ולעומתו מוצג הערך של חופש הבחירה, שבלעדיו אין לטוב קיום. מבנהו וסדר ענייניו של בראשית א הובילו להצגת האל כאל מוסרי, אשר חופש החיים, וממילא חופש הרצון, מקודשים בעיניו. כך עולה, למשל, מן הניסוח הפנימי של מעשי הבריאה, המבוסס על הסדר "וַיֵּאמֶר – וַיְהִי – וַיֵּרָא", וכן גם מן הצו "פְּרוּ וּרְבוּ" החוזר פעמיים, לפני בריאת האדם ולאחריה.⁸¹ השאלה המונחת ביסודו של הסיפור הצמוד, מובנת ומתעוררת מאליה, והיא: אם אמנם מעדיף האל את חופש הבחירה של האדם על פני רצונו (של האל) שהאדם יציית לציווייו ויסגוד לסדרים אשר כונן. התשובה הניתנת בסיפור גן עדן לשאלה זו היא שהאל אינו שולל מן האדם את בחירתו החופשית. כתוצאה מכך יצא האדם לדרך הייסורים הקשה של ההתנסות העצמית.

על בסיס זה ניתן להבין את עקרון הרצף של סיפור הבריאה כולו, אם נראה שהשאלות המונחות ביסוד הסיפור הבא, בראשית ד, הן: לאן יובילו חוסר הציות והמרדנות את האדם, ועד היכן ירחיק האל בהעדפתו את חופש הבחירה של האדם על פני כל ערך אחר, או, במלים אחרות, עד כמה יימנע האל מכפיית הצדק האלהי. ברור ששאלת יסוד זה מחמירה מסיפור למשנהו. מעשה הרצח מעמיד את עקרון חופש הבחירה בפני מבחן חמור עוד יותר, ובשלב שלאחריו אין המחבר יכול להימלט מן השאלה מה יקרה לעיקרון זה במצב של שחיתות מוחלטת. ראוי, איפוא, לראות את סיפור גן עדן כחלק ממכלול סיפורי בראשית א-יא.

שאלות לדיון עם הלומדים:

- האם חייב להיות מצב של קונפליקט בתהליך בחירה?
- האם בכל בחירה חייב להיות ויתור? (בסיפור המקראי אדם וחוה נאלצים לוותר על החיים כאן ועדן, האם מרוויחים דברים אחרים?)
- כיצד באה לידי ביטוי לקיחת אחריות? (בסיפור זה ישנה אי-לקיחת אחריות, האדם מאשים את חוה, היא מאשימה את הנחש בהפרכת העיון...)

הגירוש מגן העדן (ראו את הבעת הפנים של אדם וחוה)

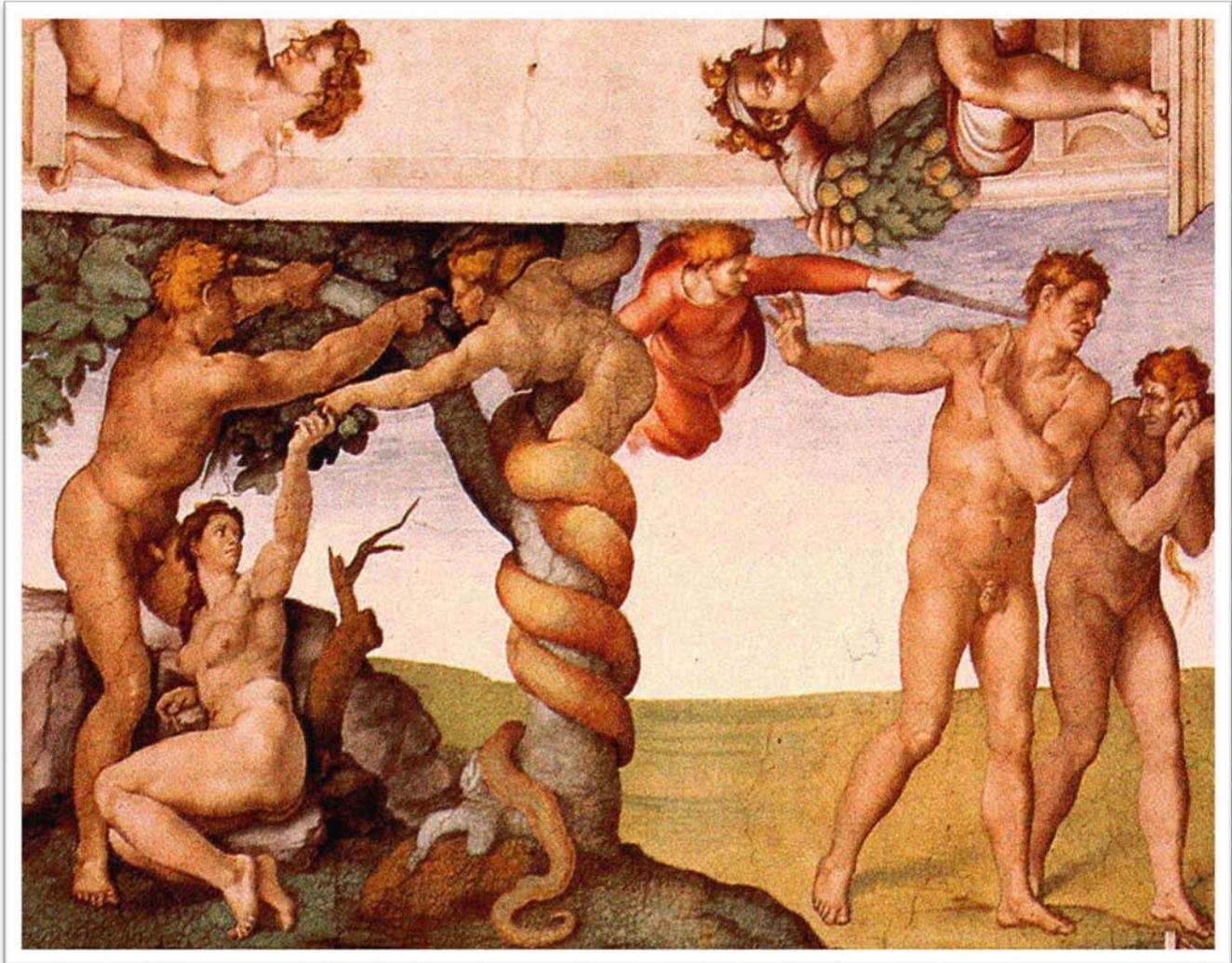

גן עדן (מה הופך את המקום לגן עדן)

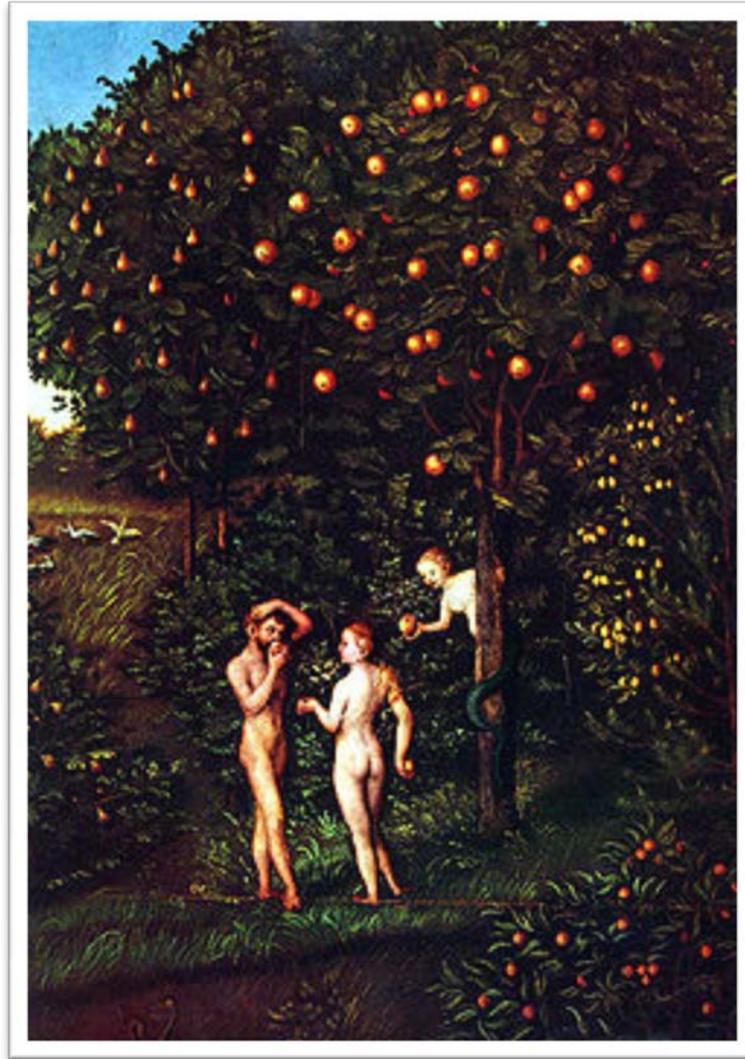
יצירות אומנות העוסקות בסיפור אדם וחווה:

מתוך ערך "חטא עץ הדעת" בוויקיפדיה:

ציור מספר 1

- כיצד הציור משקף את הסיפור?
- התבונן בפני אדם וחווה, כיצד מרכיבים אדם וחווה, כאשר הם מארשים מאן הצדן?
- האם ההרכבה למה בפני ציורי האירוש?

ציור מספר 2

- מהו הסדר הנכון של האירועים? איזה מהצ'יורים צריך להופיע ראשון?
- מה מתואר בצ'יור?
- מה קורה בעקבות המעשה שמתואר בצ'יור?

סיפור קין והבל - קנאת אחים

הטקסט:

בראשית ד' – פס' א'-טו'.

א וְהָאָדָם, יָדַע אֶת-חַוָּה אִשְׁתּוֹ; וַתַּהַר, וַתֵּלֶד אֶת-קַיִן, וַתֹּאמֶר, קָנִיתִי אִישׁ אֶת-יְהוָה. ב
וַתִּסֹּף לָלֶדֶת, אֶת-אָחִיו אֶת-הָבֶל; וַיְהִי-הֶבֶל, רֹעֵה צֹאן, וְקַיִן, הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה. ג וַיְהִי,
מִקֵּץ יָמִים; וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרֵי הָאֲדָמָה, מִנְחָה--לַיהוָה. ד וְהֶבֶל הֵבִיא גַם-הוּא מִבְּכֹרוֹת
צֹאנוֹ, וּמִחֻלְבָּהּ; וַיִּשַׁע יְהוָה, אֶל-הֶבֶל וְאֶל-מִנְחָתוֹ. ה וְאֶל-קַיִן וְאֶל-מִנְחָתוֹ, לֹא שָׁעָה;
וַיַּחַר לְקַיִן מְאֹד, וַיִּפְּלוּ פָּנָיו. ו וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֶל-קַיִן: לָמָּה חָרָה לָךְ, וְלָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ. ז
הֲלוֹא אִם-תֵּיטִיב, שְׂאֵת, וְאִם לֹא תֵיטִיב, לִפְתָּח חַטָּאת רֹבֵץ; וְאֵלֶיךָ, תְּשׁוּקָתוֹ, וְאַתָּה,
תִּמְשָׁל-בּוֹ. ח וַיֹּאמֶר קַיִן, אֶל-הֶבֶל אָחִיו; וַיְהִי בֵּהִיּוֹתָם בְּשָׂדֵה, וַיִּקָּם קַיִן אֶל-הֶבֶל אָחִיו
וַיַּהַרְגֵהוּ. ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-קַיִן, אֵי הֶבֶל אָחִיךָ; וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי, הֲשִׁמְרָ אָחִי אָנֹכִי. י
וַיֹּאמֶר, מָה עָשִׂיתָ; קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ, צֹעֲקִים אֵלַי מִן-הָאֲדָמָה. יא וְעַתָּה, אָרוּר אַתָּה, מִן-
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת-פִּיהָ, לִקְחַת אֶת-דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדְךָ. יב כִּי תַעֲבֹד אֶת-הָאֲדָמָה,
לֹא-תִסֹּף תֵּת-כֹּחָהּ לָךְ; נָע וָנָד, תִּהְיֶה בָאָרֶץ. יג וַיֹּאמֶר קַיִן, אֶל-יְהוָה: גָּדוֹל עֲלֹנִי,
מִנְשָׂא. יד הֵן גִּרְשַׁת אֶתִּי הַיּוֹם, מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וּמִפָּנֶיךָ, אֶסְתֵּר; וְהָיִיתִי נָע וָנָד, בָּאָרֶץ,
וְהָיָה כָל-מֹצְאִי, יַהַרְגֵנִי. טו וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה, לָכֵן כָּל-הֹרֵג קַיִן, שִׁבְעָתַיִם, יִקָּם; וַיִּשֶׂם יְהוָה
לְקַיִן אוֹת, לְבִלְתִּי הַכּוֹת-אֹתוֹ כָּל-מֹצְאוֹ.

שאלות בעקבות הטקסט:

- *כמה עסק קין ובמה עסק הבל?*
- *כיצד מטיב ה' למנחתו של הבל, וכיצד הוא מטיב למנחתו של קין?*
- *מדוע התעוררה קנאה בליבו של קין?*
- *מה עושה קין? האם הצליח ליישם את התשובות?*
- *כיצד מטיב ה' למעשהו של קין?*
- *כיצד מטיב קין לצונן המוטל עליו?*

שני ביטויים מהסיפור המשמשים אותנו גם כיום:

פסוק ט': "השומר אחי אנוכי"

הכולנה:

פסוק טו': "את קין"

הכולנה:

פרשנות:

- מאמר: סיפור קין והבל – החיים כערך עליון, גלי דינור (ניתוח הסיפור כאירוע משפטי) אתר הספרייה הוירטואלית של מט"ח
- מאמר: השומר אחי אנוכי? – אחריות לאחר, עדי אופיר, אתר "מקראנט"
- מאמר: סיפור קין והבל, ניסן אררט, אתר "מקראנט"
- סיכום וניתוח פרק ד': באתר "סיכומונה"

שאלות לדיון עם הלומדים:

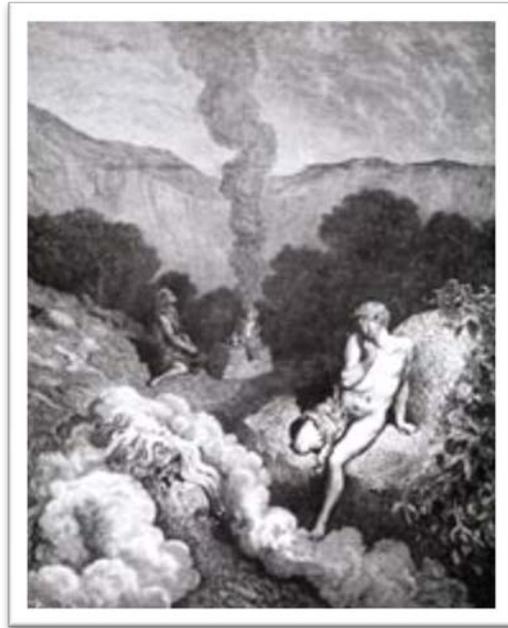
- ספרו של מקרה של קנאה שנתקלמת בו?

הטקסט המקראי מצומצם וחסר בו מידע לגבי השתלשלות העניינים שהביאו לרצח הראשון בתולדות האנושות. (לא ברור מדוע הועדפה מנחתו של הבל, לא ידוע מה אמר הבל לקין, לא ברור האם קין התחרט על מעשהו).

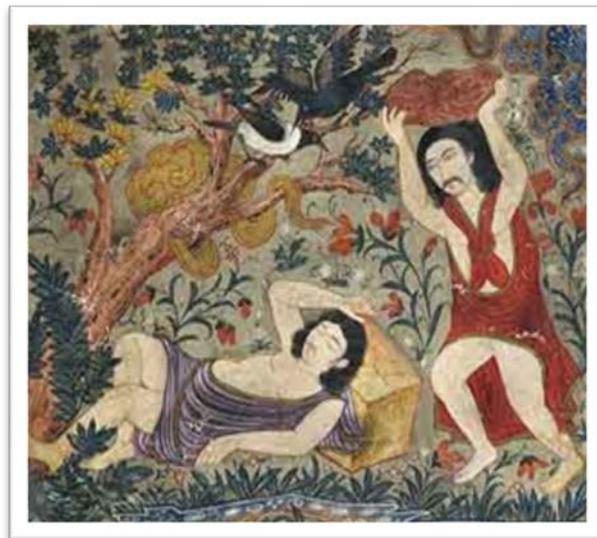
כיצד העדר מידע יכול לגרום לקשיים ולהסתבכות המצב?מה ניתן לעשות למניעה?

יצירות אומנות בנושא קין והבל:

חיפוש לפי "יצירות אומנות בנושא קין והבל" בגוגל.

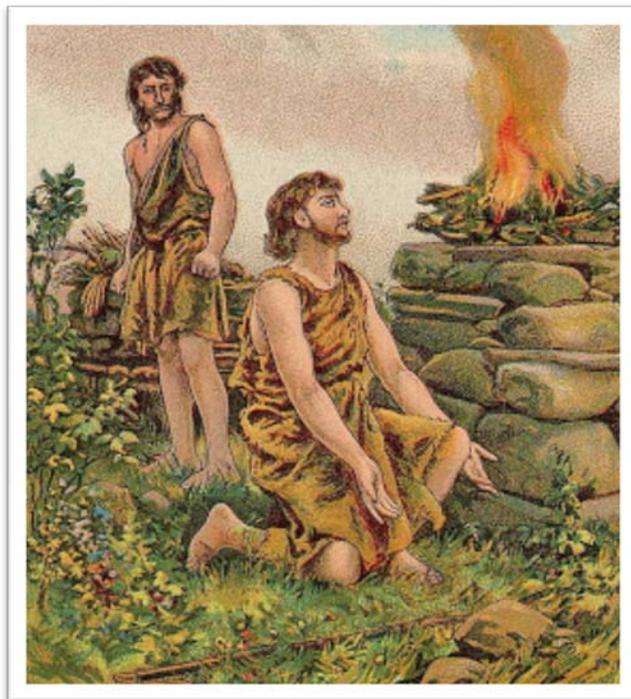
- מה מתואר בתמונה?
- מי נמצא לפנינו ומה נמצא מאחור?
- כיצד, לדעתך, מראים קין?

מהם הדמויות בתמונה? מה צומד להתרחש?

- מי הדמויות? מה מתרחש בתמונה? מדוע?
- אינו מהתמונות לדעתך מצבירה טוב יותר את הסיפור המקראי?

כך נראו האחים לפני הרצח- האם משהו מרמז על מה שעומד להתרחש?

פרשת נוח - המבול

הטקסט:

בראשית פרק ו' – מפסוק ה' ואילך.

בראשית פרק ז'

בראשית פרק ח'

בראשית פרק ט'

בראשית פרק ו' – פסוקים ה' – כב'.

ט אלה, תולדת נח--נח איש צדיק תמים הָיָה, בְּדַרְתָּיו: אֶת-הָאֱלֹהִים, הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ. י ויולד נח, שְׁלֹשָׁה בָנִים--אֶת-שָׁם, אֶת-חָם וְאֶת-יָפֶת. יא ותשחת האָרֶץ, לִפְנֵי הָאֱלֹהִים; ותמלא האָרֶץ, חָמָס. יב וירא אֱלֹהִים אֶת-הָאָרֶץ, וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה: כִּי-הִשְׁחִית כָּל-בָּשָׂר אֶת-דְּרָכּוֹ, עַל-הָאָרֶץ. {ס} יג ויאמר אֱלֹהִים לְנֹחַ, קַץ כָּל-בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי--כִּי-מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס, מִפְּגִיעֵיהֶם; וְהִנְנִי מִשְׁחִיתָם, אֶת-הָאָרֶץ. יד עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי-גִפְרִית, קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת-הַתֵּבָה; וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ מִבֵּית וּמִחוּץ, בַּכֹּפֶר. טו וְזֶה, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ: שְׁלֹשׁ מאות אמה, אֹרֶךְ הַתֵּבָה, חֲמִשִּׁים אמה רְחֹבָהּ, וּשְׁלֹשִׁים אמה קוֹמָתָהּ. טז צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה, וְאֶל-אִמָּה תִּכְלְנָה מִלְמַעְלָה, וּפֶתַח הַתֵּבָה, בְּצִדָּהּ תִּשִּׂים; תַּחְתִּים שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים, תַּעֲשֶׂהָ. יז וְאֲנִי, הִנְנִי מֵבִיא אֶת-הַמַּבּוּל מִיָּם עַל-הָאָרֶץ, לְשַׁחַת כָּל-בָּשָׂר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם: כָּל אֲשֶׁר-בָּאָרֶץ, יִגּוּעַ. יח וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי, אִתְּךָ; וּבֵאתָ, אֶל-הַתֵּבָה--אִתְּךָ, וּבְנֶיךָ וְנִשְׁי-בְנֶיךָ אִתְּךָ. יט וּמִכָּל-הַחַי מִכָּל-בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל, תָּבִיא אֶל-הַתֵּבָה--לְהַחִיִּית אִתְּךָ: זָכָר וּנְקֵבָה, יְהִיוּ. כ מִהָעוֹף לְמִינֵהוּ, וּמִן-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ, מִכָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה, לְמִינֵהוּ--שְׁנַיִם מִכָּל יְבִאוּ אֵלֶיךָ, לְהַחִיִּיּוֹת. כא וְאִתְּךָ קַח-לְךָ, מִכָּל-מֵאֲכָל אֲשֶׁר יֹאכַל, וְאִסַּפְתָּ, אֵלֶיךָ; וְהָיָה לְךָ וּלְהֶם, לְאֹכְלָהּ. כב וַיַּעַשׂ, נֹחַ: כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ, אֱלֹהִים--כֵּן עָשָׂה.

בראשית פרק ז'

א וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנֹחַ, בֵּא-אִתָּה וְכָל-בֵּיתְךָ אֶל-הַתְּבֵה: כִּי-אֶתְךָ רְאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי, בַּדּוֹר
הַזֶּה. ב מְכַל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה, תִּקַּח-לָךְ שִׁבְעָה שִׁבְעָה--אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ; וּמִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
לֹא טְהוֹרָה הוּא, שְׁנַיִם--אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ. ג גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה, זָכָר וּנְקֵבָה,
לְחַיּוֹת זָרָע, עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ. ד כִּי לִימֵים עוֹד שִׁבְעָה, אֲנֹכִי מִמְטִיר עַל-הָאָרֶץ, אַרְבָּעִים
יּוֹם, וְאַרְבָּעִים לַיְלָה; וּמַחִיתִי, אֶת-כָּל-הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי, מֵעַל, פְּנֵי הָאֲדָמָה. ה וַיַּעַשׂ,
נֹחַ, כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּהוּ, יְהוָה. ו וּנְחַ, בֶּן-שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה; וְהַמְּבּוּל הָיָה, מִיַּם עַל-הָאָרֶץ. ז
וַיְבֵא נֹחַ, וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי-בָנָיו אִתּוֹ--אֶל-הַתְּבֵה: מִפְּנֵי, מִי הַמְּבּוּל. ח מִן-הַבְּהֵמָה,
הַטְּהוֹרָה, וּמִן-הַבְּהֵמָה, אֲשֶׁר אֵינְנָה טְהוֹרָה; וּמִן-הָעוֹף--וְכֹל אֲשֶׁר-רָמַשׂ, עַל-הָאֲדָמָה. ט
שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל-נֹחַ, אֶל-הַתְּבֵה--זָכָר וּנְקֵבָה: כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים, אֶת-נֹחַ. י וַיְהִי,
לְשִׁבְעַת הַיָּמִים; וּמִי הַמְּבּוּל, הָיוּ עַל-הָאָרֶץ. יא בַּשָּׁנָה שֵׁשׁ-מֵאוֹת שָׁנָה, לְחַיֵּי-נֹחַ, בַּחֲדָשׁ
הַשְּׁנַיִ, בְּשִׁבְעָה-עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ--בַּיּוֹם הַזֶּה, נִבְקְעוּ כָּל-מַעֲיֵנֹת תְּהוֹמוֹת רֶבֶה, וְאַרְבַּת
הַשָּׁמַיִם, נִפְתְּחוּ. יב וַיְהִי הַגֶּשֶׁם, עַל-הָאָרֶץ, אַרְבָּעִים יוֹם, וְאַרְבָּעִים לַיְלָה. יג בַּעֲצֵם
הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ, וְשֵׁם-וָחָם וַיִּפֹּת בְּנֵי-נֹחַ; וְאִשְׁתּוֹ נֹחַ, וּשְׁלֹשֶׁת נְשֵׁי-בָנָיו אִתָּם--אֶל-
הַתְּבֵה. יד הָמָּה וְכָל-הַחַיָּה לְמִינָהּ, וְכָל-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ, וְכָל-הַרְמֵשׂ הַרְמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ,
לְמִינָהּ; וְכָל-הָעוֹף לְמִינָהּ, כָּל צִפּוֹר כָּל-כָּנָף. טו וַיְבֵאוּ אֶל-נֹחַ, אֶל-הַתְּבֵה, שְׁנַיִם שְׁנַיִם
מִכָּל-הַבְּשָׂר, אֲשֶׁר-בוֹ רוּחַ חַיִּים. טז וְהַבָּאִים, זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל-בְּשָׂר בָּאוּ, כַּאֲשֶׁר צִוָּה
אֱתוֹ, אֱלֹהִים; וַיִּסְגֹּר יְהוָה, בַּעֲדוֹ. יז וַיְהִי הַמְּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם, עַל-הָאָרֶץ; וַיִּרְבוּ הַמַּיִם,
וַיִּשְׂאוּ אֶת-הַתְּבֵה, וַתָּרָם, מֵעַל הָאָרֶץ. יח וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיִּרְבוּ מְאֹד, עַל-הָאָרֶץ; וַתִּלָּךְ
הַתְּבֵה, עַל-פְּנֵי הַמַּיִם. יט וְהַמַּיִם, גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד--עַל-הָאָרֶץ; וַיִּכְסּוּ, כָּל-הַהָרִים
הַגְּבוּהִים, אֲשֶׁר-תַּחַת, כָּל-הַשָּׁמַיִם. כ חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְּמַעְלָה, גָּבְרוּ הַמַּיִם; וַיִּכְסּוּ,
הַהָרִים. כא וַיִּגְוַע כָּל-בְּשָׂר הַרְמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ, בְּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה, וּבְכָל-הַשָּׂרָץ, הַשָּׂרָץ
עַל-הָאָרֶץ--וְכֹל, הָאָדָם. כב כָּל אֲשֶׁר נְשָׁמַת-רוּחַ חַיִּים בְּאַפְיוֹ, מִכָּל אֲשֶׁר בָּחַרְבָּה--
מֵתוּ. כג וַיִּמַּח אֶת-כָּל-הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף
הַשָּׁמַיִם, וַיִּמָּחוּ, מִן-הָאָרֶץ; וַיִּשְׁאַר אֶךְ-נֹחַ וְאִשְׁתּוֹ אִתּוֹ, בַּתְּבֵה. כד וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם, עַל-
הָאָרֶץ, חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹת, יוֹם.

בראשית פרק ח'

אוֹיִזְכְּרָאֵלֵהִים, אֶת-נֹחַ, וְאֶת כָּל-הַחַיָּה וְאֶת-כָּל-הַבְּהֵמָה, אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבֵה; וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל-הָאָרֶץ, וַיִּשְׁכּוּ הַמַּיִם. ב וַיִּסְכְּרוּ מַעֲיִנֹת תְּהוֹם, וְאֲרָבֹת הַשָּׁמַיִם; וַיִּכְלֹא הַגֶּשֶׁם, מִן-הַשָּׁמַיִם. ג וַיִּשְׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ, הַלֹּךְ וְשׁוֹב; וַיַּחֲסְרוּ הַמַּיִם--מִקְצֵה, חֲמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם. ד וְתַנְחַח הַתְּבֵה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, בְּשִׁבְעָה-עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ, עַל, הָרִי אֲרָרָט. ה וְהַמַּיִם, הָיוּ הַלֹּךְ וְחָסוּר, עַד, הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי; בְּעֲשִׂירִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ, נִרְאוּ רֵאשֵׁי הַהָרִים. ו וַיְהִי, מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם; וַיִּפְתַּח נֹחַ, אֶת-חַלּוֹן הַתְּבֵה אֲשֶׁר עָשָׂה. ז וַיִּשְׁלַח, אֶת-הָעֹרֵב; וַיֵּצֵא יְצוֹא וְשׁוֹב, עַד-יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ. ח וַיִּשְׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה, מֵאִתּוֹ-- לְרֹאוֹת הַקְּלוֹ הַמַּיִם, מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה. ט וְלֹא-מָצְאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכָף-רַגְלָהּ, וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל-הַתְּבֵה--כִּי-מַיִם, עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ; וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּקְחָהּ, וַיָּבֵא אֶתָּה אֵלָיו אֶל-הַתְּבֵה. י וַיַּחַל עוֹד, שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרָיִם; וַיִּסֹּף שַׁלַּח אֶת-הַיּוֹנָה, מִן-הַתְּבֵה. יא וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לַעַת עֹרֵב, וְהָיָה עֲלֶיהָ-זֵית טָרֵף בְּפִיהָ; וַיַּדַּע נֹחַ, כִּי-קָלוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ. יב וַיַּיַּחַל עוֹד, שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרָיִם; וַיִּשְׁלַח, אֶת-הַיּוֹנָה, וְלֹא-יָסְפָה שׁוֹב-אֵלָיו, עוֹד. יג וַיְהִי בְּאַחַת וְשֵׁשׁ-מֵאוֹת שָׁנָה, בְּרֵאשִׁוֹן בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ, חָרְבוּ הַמַּיִם, מֵעַל הָאָרֶץ; וַיִּסַּר נֹחַ, אֶת-מִכְסֵה הַתְּבֵה, וַיֵּרָא, וְהָיָה חָרְבוּ פְּנֵי הָאָדָמָה. יד וּבַחֹדֶשׁ, הַשְּׁנִי, בְּשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם, לַחֹדֶשׁ--יָבִשָׁה, הָאָרֶץ. {ס} טו וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים, אֶל-נֹחַ לֵאמֹר. טז צֵא, מִן-הַתְּבֵה--אִתָּה, וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֵיךָ וּנְשֵׁי-בְנֵיךָ אִתְּךָ. יז כָּל-הַחַיָּה אֲשֶׁר-אִתְּךָ מִכָּל-בֶּשֶׂר, בְּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ הָרֶמֶשׂ עַל-הָאָרֶץ--הוּצֵא (הַיְצֵא) אִתְּךָ; וְשָׂרְצוּ בְּאָרֶץ, וּפְרוּ וּרְבוּ עַל-הָאָרֶץ. יח וַיֵּצֵא-נֹחַ; וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי-בְנָיו, אִתּוֹ. יט כָּל-הַחַיָּה, כָּל-הָרֶמֶשׂ וְכָל-הָעוֹף, כָּל, רוֹמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ--לְמִשְׁפַּחְתֵיהֶם, יֵצְאוּ מִן-הַתְּבֵה. כו וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ, לַיהוָה; וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה, וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר, וַיַּעַל עֹלֹת, בַּמִּזְבֵּחַ. כא וַיִּרְחַץ הַנִּיחֹחַ, וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-לִבּוֹ לֹא-אֶסֶף לְקַלֵּל עוֹד אֶת-הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם, כִּי יַצַּר לִב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו; וְלֹא-אֶסֶף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת-כָּל-חַי, כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי. כב עַד, כָּל-יְמֵי הָאָרֶץ: זָרַע וְקָצִיר וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף, וַיּוֹם וְלַיְלָה--לֹא יִשְׁבְּתוּ.

בראשית פרק ט'

א וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים, אֶת-נֹחַ וְאֶת-בְּנָיו; וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ, וּמְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ. ב
וּמִוֹרְאֵכֶם וּחֲתָנֵכֶם, יִהְיֶה, עַל כָּל-חַיַּת הָאָרֶץ, וְעַל כָּל-עוֹף הַשָּׁמַיִם; בְּכֹל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ
הָאָדָמָה וּבְכֹל-דְּגֵי הַיָּם, בְּיַדְכֶם נִתְּנוּ. ג כָּל-רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא-חַי, לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ: כִּי־רַק
עֵשֶׂב, נֹתַתִּי לָכֶם אֶת-כֹּל. ד אֶךְ-בֶּשֶׂר, בְּנַפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ. ה וְאֵךְ אֶת-דַּמְכֶם
לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֲדַרְשׁ, מִיַּד כָּל-חַיָּה אֲדַרְשְׁנָהּ; וּמִיַּד הָאָדָם, מִיַּד אִישׁ אָחִיו--אֲדַרְשׁ, אֶת-נַפְשׁ
הָאָדָם. ו שִׁפְךָ דַּם הָאָדָם, בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ: כִּי בְצַלְמֵ אֱלֹהִים, עָשָׂה אֶת-הָאָדָם. ז
וְאַתֶּם, פְּרוּ וּרְבוּ; שִׂרְצוּ בָאָרֶץ, וּרְבוּ-בָהּ. {ס} ח וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ, וְאֶל-בְּנָיו אֲתוּ
לֵאמֹר. ט וְאֲנִי, הִנְנִי מְקִים אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם, וְאֶת-זִרְעֵכֶם, אַחֲרֵיכֶם. י וְאֵת כָּל-נַפְשׁ
הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם, בְּעוֹף בְּהֵמָה וּבְכֹל-חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם; מִכֹּל יְצִאי הַתְּבֵה, לְכֹל חַיַּת
הָאָרֶץ. יא וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם, וְלֹא-יִכָּרֵת כָּל-בֶּשֶׂר עוֹד מִמִּי הַמַּבּוּל; וְלֹא-יִהְיֶה
עוֹד מַבּוּל, לְשַׁחַת הָאָרֶץ. יב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, זֹאת אוֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי
וּבֵינֵיכֶם, וּבֵין כָּל-נַפְשׁ חַיָּה, אֲשֶׁר אִתְּכֶם--לְדֹרֹת, עוֹלָם. יג אֶת-קִשְׁתִּי, נֹתַתִּי בְּעַנְוֹ;
וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית, בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ. יד וְהָיָה, בְּעַנְנֵי עָנָן עַל-הָאָרֶץ, וְנִרְאָתָה הַקִּשְׁתִּי,
בְּעַנְוֹ. טו וְזָכַרְתִּי אֶת-בְּרִיתִי, אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם, וּבֵין כָּל-נַפְשׁ חַיָּה, בְּכָל-בֶּשֶׂר; וְלֹא-יִהְיֶה
עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל, לְשַׁחַת כָּל-בֶּשֶׂר. טז וְהִיְתָה הַקִּשְׁתִּי, בְּעַנְוֹ; וּרְאִיתִיהָ, לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם,
בֵּין אֱלֹהִים, וּבֵין כָּל-נַפְשׁ חַיָּה בְּכָל-בֶּשֶׂר אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ. יז וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, אֶל-
נֹחַ: זֹאת אוֹת-הַבְּרִית, אֲשֶׁר הִקְמַתִּי, בֵּינִי, וּבֵין כָּל-בֶּשֶׂר אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ.

שאלות בעקבות הטקסט:

- מ' הדמות המרכזית בסיפור?
- מה מצווה ה' על נוח?
- מדוע הוא נותן לו הוראת מדויקות?
- כמה זמן נמשך המבול?
- חפש באינדקס הנמצא בסוף האטלס על פי אררט הר : כתוב היכן נמצא הר אררט?
- מהו הסימן עבור נוח שהוא יכול לצאת מן התיבה?
- מה מבטיח ה' לנח לאחר המבול?
- מהו הסימן לברית בין ה' לנח?
- (הרחבה: מדוע סימן זה? כיצד הוא קשור למה שקרה?)
- דיון עם המומחים:
- כיצד באה לידי ביטוי, בסיפור זה, אחריות האדם לעולם?
- (שימור כל הלניס, ברית ה"קשת בענן", חוקים וטבולות)

פרשנות:

סיכום וניתוח פרשת נוח: ערך "תיבת נח" בויקיפדיה מאמר: "מבול של מבולים", רוני מגידוב (פרוש פסיכולוגי למבול) באתר "מקראנט"

סיפורים על מבול, בשינויים כאלה ואחרים, יש לא רק במקרא. בתרבויות שונות ישב זיכרון הקיבוצי סיפר על מאורע המבול - במסופוטמיה קיים סיפור כזה מלפני 3,500 שנה ויותר. וסיפורים דומים יש גם במיתולוגיות אחרות- ההודית, הסינית, האוסטרלית האינדיאנית ועוד.

הממצאים הארכיאולוגיים והגיאולוגיים אינם מלמדים על תופעת המבול - מים שהכחידו את כל החי. מדוע תרבויות רבות כל כך מספרות על מבול, אף כי נראה שאין לו רקע היסטורי במציאות? איך אפשר להסביר שבמקומות רבים ורחוקים כל כך זה מזה מספרים סיפור דומה כל כך? מה יש בסיפור הזה שמושך כל כך את בני האדם בעולם?

נראה כי סיפור המבול הוא אחד מאותם סיפורים רבי עוצמה וחסונים מפני פגעי הזמן, משום שיש להם הכוח לעצב את חיינו, לתת להם פשר, להעניק לנו השראה. המיתוסים – ובהם המבול - הם ניסיונות ברוכי דמיון לפתור את תעלומות החיים והיקום. אלה הם סיפורים המבקשים להסביר את מוצא העולם ואת מקור החברה האנושית ותרבותה. יש והמיתוס לא רק מתאר איך ולמה התרחש אירוע אלא מעניק לו משמעות.

זיגמונד פרויד, מאבות הפסיכולוגיה המודרנית, טען שהמיתוסים פורטים על נימים בנפש האדם ובאישיותו. תלמידו ולימים יריבו, קארל יונג, טען שהמיתוסים שואבים את כוחם המסתורי מגיבוריהם - 'ארכיטיפים' בעלי השפעה מרובה על נפש האדם: 'הזקן החכם', 'האם הגדולה'. על פי יונג דמויות אלה שייכות ל'לא-המודע' הקיבוצי, המשותף לכל בני האנוש.

כיצד אפשר לפרש את סיפור המבול כפונה אל תהליכי הנפשצרכיה?

המבול הוא הצפה, פריצת כל גבול. אולי פריצת גבולות של דחפים - "שיחת כל בשר דרכו", כפי שמתואר במקרא. אפילו הגבול בין שמים וארץ נפרץ, ודחפיהם של בני האלוהים גרמו לחציית תחומים בין האלוהי לאנושי. ואולי המבול הוא הצפה של מצבי רוח בלתי נשלטים, דיכאונות, התרוממות רוח, חרדות ועוד. כולנו מכירים מצבים כאלה. נח הוא האב-טיפוס של הגיבור הנאבק במבולי ההצפה.

כאשר הדחפים והיצרים לבדם מנחים את האדם בלא ריסון וויסות של ערכים אנושיים-רוחניים, הרוע מתחיל לשלוט בעולם ("וַיֵּאָרָא יְהוָה כִּי רָבָה רָעַת הָאָדָם

בְּאֶרֶץ... וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס׃: זו האנושות ששקעה בחיי היצר והוצפה על ידם בהצפה מבולית אשר יש לשים לה גבול. הגבול הראשון מושם על ידי ההתכנסות אל תוך תיבה סגורה ומגופרת היטב – התכנסות זאת היא אולי המאפשרת להציב גבולות לתהום הדחפים האנושיים. גבול נוסף הוא כללי החוק והמוסר הראשונים שהוצבו לאדם אחרי המבול .

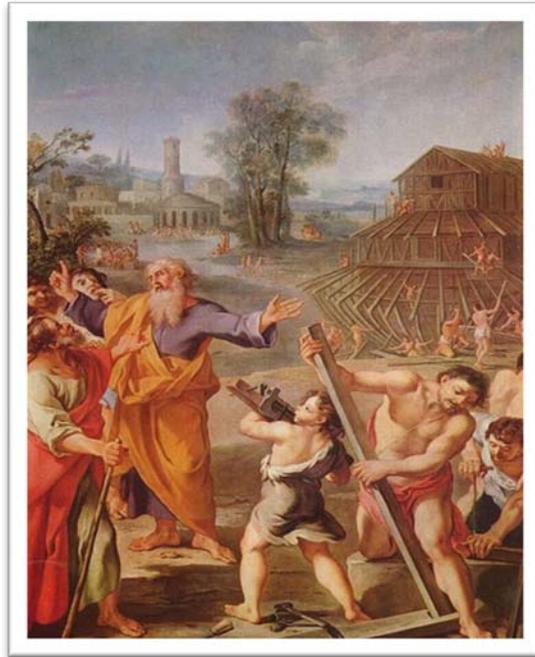
משרוסנו היצרים והוצבו גבולות, מתרחש שינוי. הנפש יכולה לקבל את קיומו של הרוע כחלק ממחזוריות הקיום ("כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו וְלֹא אִסָּף עוֹד לְהַפּוֹת אֶת כָּל חַי פֶּאֶשֶׁר עָשִׂיתִי: עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זָרַע וְקָצִיר וְחֹרֶף וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וַלֵּילָה לֹא יִשְׁבְּתוּ"). יש הטוענים שאחת מתכליות מיתוס המבול היא קבלת הרע כחלק מקיומנו הנפשי, בתנאי שיסודות ערכיים מווסתים אותו וקול פנימי רוחני מנחה אותו. על פי הפירוש הפסיכולוגי הזה נראה כי עוצמתו של מיתוס המבול הוא בתיאור תהליך שלהתחדשות פנימית, של הרס ואובדן של הדפוסים הישנים לקראת התהוות חדשה.

איזו תחושה מצבירה התאונה?

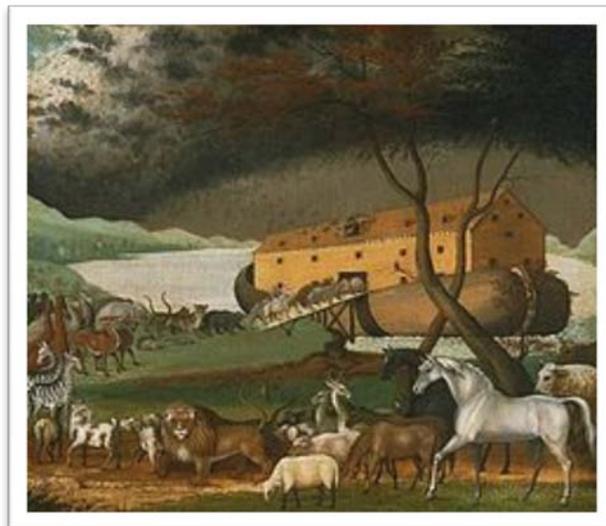

תיבת נוח בראי האומנות:

היצירות מופיעות בערך "תיבת נח" בויקיפדיה:

- תאר מה מתרחש בתמונה?
- מי הדמות הבולטת והחשובה ביותר בתמונה, לדעתך? כיצד אתה יודע זאת?
- מה הדמות אומרת, לדעתך?

- תאר מה רואים בתמונה?
- איזה חלק מהסיפור המקראי מתואר בתמונה?

נח - מתי כספי
מייליט: יורט טהר לה
לחן: מתי כספי

נח - לא שכחנו איך הכסף והסצר
נח - לתיבה אספת את חיות היצר.
שתייט, שתייט מכל מין
האריה והממותה, האמל והשיבוטה
ואט ההיפופוטם.
איך פתחת את הצוהר
ואתוק התכלת הזבנה
האה היונה.

נח - כמה זמן נמשיך לשוט על פני המים?
נח - כל החלונות סגורים כמעט חודשיים.
וכבר אין לנו אויר
לאריה ולממותה לאמל ולשיבוטה
ואט ההיפופוטם.
פתח לראע את הצוהר
ואל תוק התכלת הזבנה
שלח את היונה.

נח - מה אתה דואג, הן כבר חדל הכסף
נח - פתח את החלון, אולי הופיעה קשת
ויראו אותה כולם
האריה והממותה, האמל והשיבוטה
ואט ההיפופוטם.
פתח לראע את הצוהר
ואל תוק התכלת הזבנה
שלח את היונה.

נח - היונה כבר שבה עם צלה של לית
נח - תן לנו לצאת ולחזור לבית
כי כבר נמאסנו לה על לה
האריה על הממותה, האמל על השיבוטה
ואט ההיפופוטם.
פתח לראע את הצוהר
ונצוץ לתכלת הזבנה
כק עם היונה.

תוכלו לצפות בשיר
ביוטיוב ולהצטרף
ל"שוקולד מנטה
מסטיק" ולשיר ביחד
את השיר נח.

<http://www.youtube.com/watch?v=Eiae247OZXI>

- מצא את היונה בתמונה.
- הספר מדוע נקראת תמונה זו "שילוח היונה"?
- תאר מה אתה רואה בתמונה?
- בעקבות מה נוצר המצב המופיע בתמונה?
- מדוע הפכה היונה עם צלף של בית לסמל תקווה ושלום?

http://www.youtube.com/watch?v=5zYHcVtS7eQ&list=PLvNFGFiudZJv2YESVqG_UnZU8ONXc8t5s

האם ארכיאולוגים מצאו את שרידי תיבת נוח? 5 דקות

<http://www.youtube.com/watch?v=FkjSD8hBY1A>

מדענים גילו את תיבת נוח בהר אררט דקות

מגדל בבל: גבולות כוחו של האדם / רב תרבותיות

סיפור מגדל בבל הינו הסיפור האוניברסאלי האחרון והמקשר, טרם המעבר לסיפורי התורה העוסקים בתולדות עם ישראל.

הפירושים הבאים מציעים שני כיווני לימוד:

1. בחינת ה"בלעדיות" של האל בתחום הבריאה וקישור רלוונטי למקומו של המדע ב"בריאת עולם" כיום.
2. ראיית ההתערבות האלוהית במניעת בנייתו של מגדל בבל כהצלת האנושות מאחידות וטוטאליטריות ומתן הסבר ללשונות הרבים בעולם.

הטקסט:

בראשית פרק יא', פסוקים א'-ט'.

וַיְהִי כָל-הָאָרֶץ, שְׂפָה אֶחָת, וּדְבָרִים, אֶחָדִים. ב וַיְהִי, בְּנִסְעָם מִקֵּדָם; וַיִּמְצְאוּ בְקֵעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר, וַיָּשְׁבוּ שָׁם. ג וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ, הֲבֵה נִלְבְּנָה לְבָנִים, וְנִשְׂרָפָה, לְשִׂרְפָה; וְתִהְיֶה לָּהֶם הַלְּבָנָה, לְאֶבֶן, וְהַחֲמֶר, הִזֵּה לָהֶם לְחֶמֶר. ד וַיֹּאמְרוּ הֵבֵה נִבְנֶה-לָּנוּ עִיר, וּמִגְדָּל וְרֵאשׁוּ בְשָׂמַיִם, וְנַעֲשֶׂה-לָּנוּ, שֵׁם: פֶּן-נִפְוֶץ, עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ. ה וַיִּרְדַּד יְהוָה, לְרֵאת אֶת-הָעִיר וְאֶת-הַמְּגִדָּל, אֲשֶׁר בָּנוּ, בְּנֵי הָאָדָם. ו וַיֹּאמֶר יְהוָה, הֵן עִם אֶחָד וְשִׂפָּה אֶחָת לְכֻלָּם, וְזֶה, הַחֲלֹם לַעֲשׂוֹת; וְעַתָּה לֹא-יִבְצָר מֵהֶם, כֹּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת. ז הֲבֵה, נִרְדָּה, וְנִבְלָה שֵׁם, שִׁפְתֵם--אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ, אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ. ח וַיִּפֹּץ יְהוָה אֶתֶם מִשָּׁם, עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ; וַיַּחְדְּלוּ, לְבִנֹת הָעִיר. ט עַל-כֵּן קָרָא שְׁמָהּ, בְּבָבֶל, כִּי-שָׁם בָּלַל יְהוָה, שִׁפְתֵי כָל-הָאָרֶץ; וַיִּמָּשֶׁם הַפִּיִצָּם יְהוָה, עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ.

שאלות

- מה ציין הכתוב?
- האם מציעה לה מראה על אלוותנות?
- איך אפשרויות נוספות יכולות להיות לפירוש המצעה?
- כיצד מביא ה' המצעה?

פרשנות:

- מאמר: מגדל בבל – סיכום הדעות, אראל סגל הלוי, באתר tora.us.fm.
- מאמר: האדם, המגדל והמדע, צפריר קולות, באתר "מקראנט".
- מאמר: הבה נבנה לנו עיר, אברהם וולפנזון, באתר "מקראנט".

דיון עם הלומדים:

להסבר 1 (גבולות יכולתו של האדם, השימוש במדע):

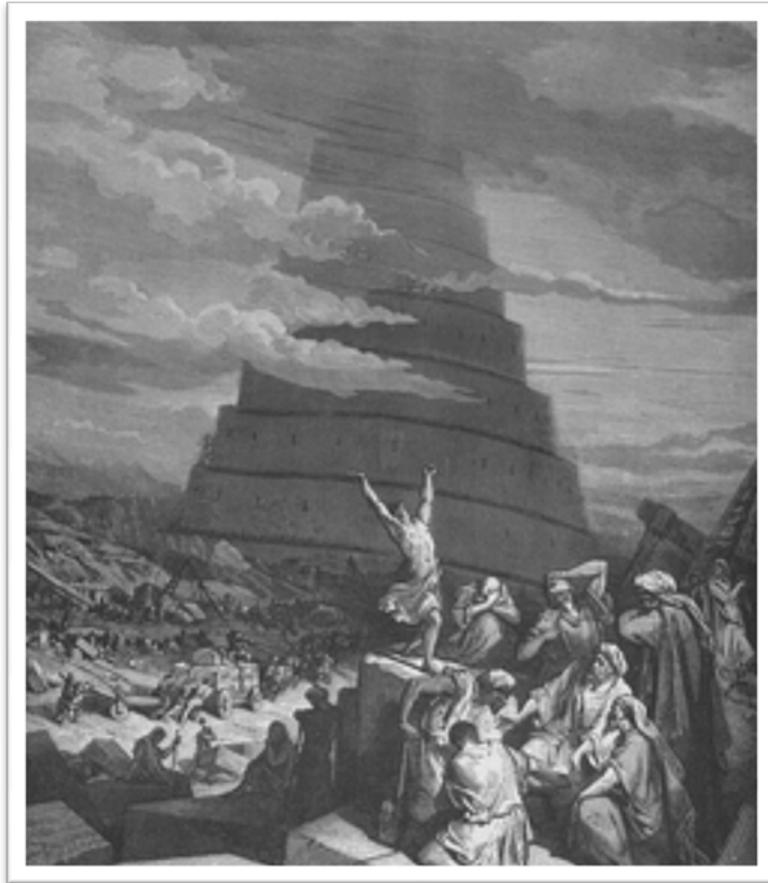
- האם כיום צריך / יכול האדם להתערב ללא הגבלה בסדרי עולם? (הפריות מבחנה, השתלת איברים, הנדסת ירקות ופירות, פיתוח טכנולוגי, פיתוח נשק ועוד...)

להסבר 2 (פיזור האנושות בעולם, רב תרבותיות):

- האם ההבדל בין עמים / מדינות בא לידי ביטוי רק בשפה?
- האם רב המשותף על השונה בין בני באדם או להפך?
- מה היתרונות והחסרונות שבריבוי שפות בעולם?

סיפור מגדל בבל בראי האומנות:

החיפוש לפי "ציורים מגדל בבל" בגוגל

- מה מתואר בתמונה?
- איזה פסוק מהטקסט המקראי מתאר את מה שרואה בתמונה?

כתוב דיאלוג בין שני האנשים בתמונה. כיצד, לדעתך, הם מראים? יוסיט?

<http://www.youtube.com/watch?v=KleGK4n0TzU>

סבא טוביה – מגדל בבל סרטון- 2 דקות

פעילות סיכום לשערו: סיפורים אוניברסאליים

קרא את השיר "בראשית"

בראשית

גלי צטרי

מילים ולחן: דון מקלין

תרגום: רחל שפירא

בראשית היה לא כלום, רק חושך ודממה

מדבר האלוהים בקצ יפי האדמה

מצל הצרובים קורצו כוכבי יהלומים

בעשב החדש הופיעו יצורים אילמים

והאדם היה פרודה ברצף האינסוף

אלוהים החוכמתו שמר אותה לסוף.

התצמנו מאז, התצמנו מאז

וכבשנו כסא ואט נלך

התצמנו מאז, אילדינו בלבד

רק להט לא היינו לעזר.

ההרים קיבלו צורה וכך הצמקים

ונהרות פילסו דרכם בחריצת סכין

גלי גאות היו את לב הארץ מפלחים

קרני השמש השתברו אל הוהק משטחים

ושיר חייט פרץ כמו המנון וכמו מחול

טיפה של דם נפלה אי שם, הכתימה את החול.

התצמנו מאל...

ונשרים דאו מצל האן המבורק
טיבת הדט הפכה אדט כצל חייט צמח
באודל בדידותו צלצו חרטה מצמחיותו
צוצבה להיות לו לבת לוז מושלמת בכל תו
וצל הדעת, כק הודעט, אסור למאכל
באן הצדן הנחש לרעליהט לחל.

התצמנו מאל...

צל הדעת מוות בו, בו חייכט תלויט
איכלו איכלו לחש נחש, היו כאלהיט
איכלו איכלו מפרי הצל טירכו אותו עד תוט
עד שתבינו מהו טעט כח ושלטון
אבד לנו אותו האן, אער איבדו שניהט
אבות קובעים את המחיר שמשלמים בניהט.

התצמנו מאל...

אגות:

1. מבין הסיפורים שלמדת בשער זה - איילו מולכריט בסייר? איילו אינט מולכריט?
2. הסיפורים שנלמדו נקראים "סיפורים אונברסאליים" - מדוע?
3. בחר סיפור אחד, והסבר מדוע וכיצד מסר הסיפור נוצר לכל בני האדם, ולא רק לבני דת מסוימת?
4. אינה מהסיפורים שלמדת אהבת, הסבר מדוע, כמו כן הסבר כיצד המסר שלו רלוונטי עבורך?
5. ציין אינה מהסיפורים אהבת פחות, מדוע?

שער שני: מונותיאיזם ותולדות עם ישראל בתנ"ך

מבוא:

שער זה מתמקד בחלק מהסיפורים המכוננים של עם ישראל, כפי שהם מובאים בתנ"ך. כהקדמה לכך, חשוב להכיר את מושג ה"מונותיאיזם" המהווה את הבסיס לקשר שבין עם ישראל לאל מאז ימי אברהם.

לצד הסיפורים הנלמדים ישנם סיפורים רבים וראויים שאינם נלמדים מפאת קוצר הזמן. על המורה מוטל "לגשר" בין הסיפורים הנלמדים, במידת הצורך, אולם – חשוב לא להלעיט את התלמיד בעודף מידע!

חשוב!!!

(ללמד על אברהם, ללמד על משה, לבחור בין דוד ושלמה, לבחור בין יעקב ליהושע, ללמד חורבן בית ראשון ושני, ושיבת ציון)

מטרות השער:

- הכרת מושג המונותיאיזם.
- הכרת בסיסו של "עץ המשפחה היהודי" (שלושת האבות, ארבעת האמהות).
- הכרת סיפורים, אישים ואירועים תנ"כיים נבחרים בתולדות עם ישראל.
- הכרת חלק מהרצף ההיסטורי עד חורבן בית שני (ציר הזמן).

ללימוד שער זה מוקדשות 13 שעות.

מהלך הלמידה:

חשוב לקרוא את הטקסט המקראי!
הלמידה תעשה תוך התייחסות לציר הזמן (מתי מתרחש האירוע / הסיפור), מיקומו בתנ"ך (ב-תורה, נביאים או כתובים)

לגבי כל סיפור / אירוע :

1. פרשנות והבנת הטקסט
2. קישור לתולדות עם ישראל

מונותיאיזם

- הכרת המושג: ערך "מונותיאיזם" בויקיפדיה.
- מאמר: כיצד נוצרה האמונה באל אחד? – מונותיאיזם, פרופ' יעקב שביט, ד"ר דפנה מוסקוביץ, צאלח סואעד, באתר הספרייה הוירטואלית של מט"ח.

שאלות:

- מה פירוש המושג "מונותיאיזם"? (מונו – אחד, תיאולוגיה – אמונה)
- מדוע היה קשה להאמין באל אחד בתקופתנו של אברהם? (דמות של האליליזם הווחשה בפסלים, לכל אל היה תחום "אחריות", לכל הצמיט היו אליליזם, האל האחד – מופשט, בלתי נראה, חוקים ודרישות שונות...)
- איך דתות מונותיאיסטיות קיימות כיום בצולט? (יהדות, נצרות, אסלאם)

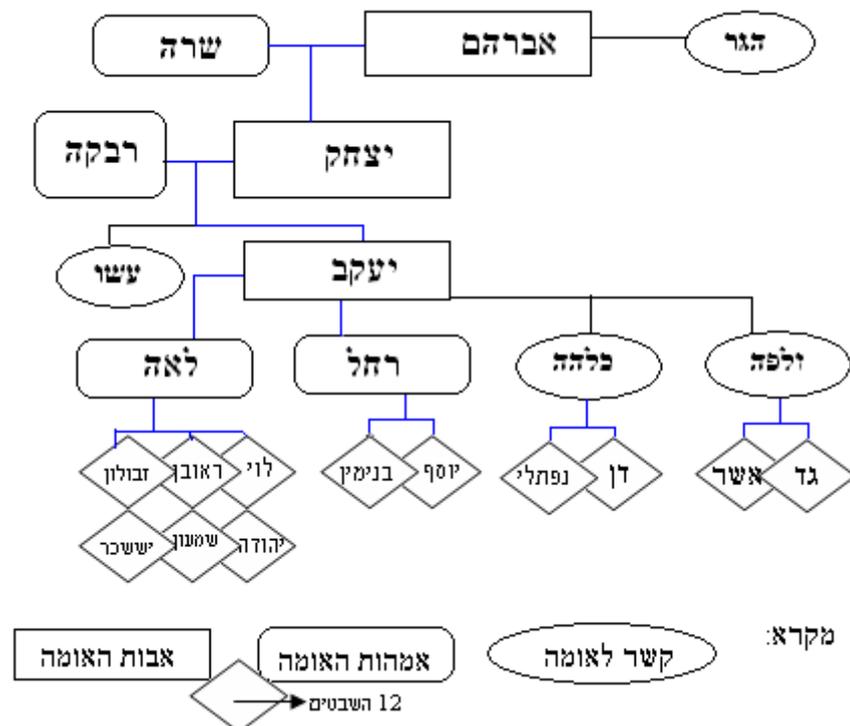
נושאים ופרקים נלמדים בשעור:

קישור לתולדות עם ישראל	ספר / פרק	אירוע / דמות
אבי האומה	בראשית יב', א'-ג'	אברהם - "לך לך"
קבלת השם ישראל	בראשית לב', כה'-לג'	יעקב נאבק עם המלאך
יציאת מצרים, הפיכה לעם	שמות ו', ו'-ח'	משה
	שמות יב', יג'-טו'	
	שמות יג', ג'-י'	
עשרת הדיברות	שמות כ', א'-יג'	משה
כיבוש הארץ	יהושוע א', יב'-טז'	יהושוע
כיבוש ירושלים	שמואל ב, ה', א'-י'	דוד
בניית בית המקדש	מלכים א, ו', א', יא'-יג'	שלמה
גלות בבל	מלכים ב, כה', א'-יא'	חורבן מלכות יהודה
בניית בית המקדש השני	עזרא, א', א'-ד'	הצהרת כורש ושיבת ציון
יציאה לגלות 2000 שנה		חורבן בית שני

הערה:

חשוב להסב את תשומת ליבם של התלמידים לרצף הקישורים לתולדות עם ישראל ולציין כי סיפורים מקראיים רבים אינם נלמדים כאן. מן הראוי להסביר את הרצף גם בהתייחס לציר הזמן היהודי.

עץ המשפחה המקראי:

- התרשים מתוך ערך "תקופת האבות" בויקיפדיה.
- מידע נוסף על האישים המופיעים בעץ המשפחה באתר "אישים מרכזיים בתולדות עם ישראל": <http://www.odyeda.com/persons/>

שאלות:

- **מיהם עלמה האבות? מיהן ארבע האימהות?**
- **מה חשיבותם בתולדות עם ישראל?**
- ציר הזמן היהודי: <http://mikragesher.org.il/titles/timeline>

* ציר הזמן מלווה מקראה המפרטת לגבי המאורעות והאישים המרכזיים המופיעים בו. (אתרי צירי זמן נוספים מצויים בעמוד)
מומלץ להשתמש במקראה זו להכנת השיעורים ולקישור להרחבות נוספות.

דף עבודה (לכל אחד מהאירועים והסיפורים שנבחרו בשער זה)

- כמה צוסק הטקסט המקראי?
- כיצד הדברים קשורים לתולדות עם ישראל?
- מה בולט / מאפיין את הדמות המרכזית באירוע?
- מה הדמות מרשימה בסיטואציה זו?
- (כאן ישנו מקום רב לפרשנות הלאומדות. אין נכון ולא נכון אלא דעה סובייקטיבית שיש להביא לה סימוכין, נימוקים)
- האם האירוע / הדמות מוזכרים בהקשרים שונים עם בימינו?
- ("בא בהריתו של אברהם", "עם ישראל", פסח, סיפור יציאת מצרים בהדדה, קבלת התורה בשבועות, צום תשעה באב על חורבן שני בתי המקדש, חנוכה ונס פח השמן בבית המקדש, הכותל המערבי, 2000 שנות אלות, שפלת יהודה, הרי יהודה, יהודים, ועוד...)
- מה בדמות / באירוע, מצורר צניין / התרשמות / מחשבה אצלך(הלאומדות)?
- (אין נכון / לא נכון אלא יש צורך בהסבר, הנמקה)

התייחסויות נוספות לגבי תמונות וסרטונים:

- כיצד התמונה ממחישה את האירוע / הסיפור?
- מה בולט בתמונה?
- האם התמונה או הסרטון סייצו לך להבין טוב יותר את התקופה / האירוע / הדמות? כיצד?

הצעות לפעילות יצירתית

- כתיבת מכתב לדמות
- "סיקור" ציתונאי / "טלוויזיוני" של האירוע
- דיאלוג בין דמויות

- דבר אחד שלמדתי
- דבר אחד שהיה לי פשוט וקל
- דבר אחד שהיה לי מסובך וקשה יותר

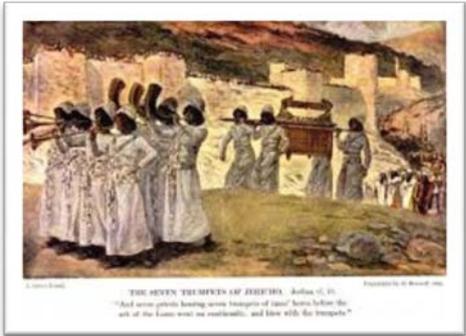
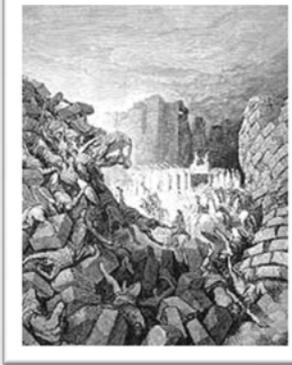
הקישור לתולדות עם ישראל	דמות מרכזית	טקסט מקראי ופרשנות	ציר הזמן
<p>פרשת "לך לך" עוסקת בברית שבין ה' לאברהם והפיכתו של אברהם לאבי האומה היהודית.</p> <p>אברהם, כאביו של ישמעאל, הוא גם אבי האומה הערבית.</p>	<p>אברהם</p>	<p>"לך לך" בראשית פרק יב' – פסוקים א-ג</p> <p>א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַבְרָם, לֵךְ-לְךָ מֵאֶרֶץ וּמְמוֹלַדְתְּךָ וּמִבְּיַת אָבִיךָ, אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אֲרָאךָ. בּוֹאֲעֶשְׂךָ, לְגוֹי גָדוֹל, וְאַבְרָכְךָ, וְאֶגְדְּלָהּ שְׁמֹךְ; וְהָיָה, בְּרַכָּה. ג וְאַבְרָכָה, מִבְּרַכֶּיךָ, וּמִקְלָלְךָ, אָאֵר; וְנִבְרַכְוּ בְךָ, כָּל מְשַׁפְּחֹת הָאָדָמָה.</p> <p>פרשנות: אתר "לומדים בכי"ף" – בראשית פרק יב'</p> <p>חיפוש לפי "תמונות פרשת לך לך" בגוגל.</p>	<p>1800 לפנה"ס</p>
<p>מקור ומשמעות השם "ישראל"</p>	<p>יעקב</p>	<p>בראשית פרק לב' – פסוקים כה-לג</p> <p>כה וַיִּנְתֵּר יַעֲקֹב, לְבַדּוֹ; וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. כו וַיֵּרָא, כִּי לֹא יָכַל לוֹ, וַיִּגַע, בְּכַף-יָרְכוֹ; וַתִּקַּע כַּף-יָרֵךְ יַעֲקֹב, בְּהֶאֱבִקוֹ עִמּוֹ. כז וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי, כִּי עָלָה הַשָּׁחַר; וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחְךָ, כִּי אִם-בְּרַכְתָּנִי. כח וַיֹּאמֶר אֵלָיו, מַה-שְּׁמֹךְ; וַיֹּאמֶר, יַעֲקֹב. כט וַיֹּאמֶר, לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׁמֹךְ--כִּי, אִם-יִשְׂרָאֵל: כִּי-שָׂרִיתָ עִם-אֱלֹהִים וְעִם-אֲנָשִׁים, וַתִּנְכַּל. ל וַיִּשְׂאֵל יַעֲקֹב, וַיֹּאמֶר הַגִּידָה-נָא שְׁמֹךְ, וַיֹּאמֶר, לָמָּה זֶה תִּשְׂאֵל לְשִׁמִּי; וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ, שֵׁם. לא וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם, פְּנִיאֵל: כִּי-רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל-פָּנִים, וַתִּנְצַל נַפְשִׁי. לב וַיִּזְרַח-לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת-פְּנוּאֵל; וְהוּא צֹלַע, עַל-יָרְכוֹ. לג</p>	<p>1800 לפנה"ס</p>

הקישור לתולדות עם ישראל	דמות מרכזית	טקסט מקראי ופרשנות	ציר הזמן
		<p>על-כן לא-יאכלו בני-ישראל את-גיד הנֶּשֶׁה, אֲשֶׁר על-כַּף הַיָּרֵךְ, עד, הַיּוֹם הַזֶּה: כִּי נִגַע בְּכַף-יָרֵךְ יַעֲקֹב, בְּגִיד הַנֶּשֶׁה.</p> <p><u>פרשנות:</u> יעקב נאבק במלאך – בראשית ל"ב 22-32, גלי סמו, אתר "מקראנט" אתר "לומדים בכיף" – סיכום פרק ל"ב</p> <p><u>התמונה מתוך חיפוש בגוגל לפי:</u> "תמונות של יעקב נאבק עם המלאך"</p>	
מחוייבותו של ה' לעם ישראל, לקראת יציאת מצרים.	משה	<p><u>שמות פרק ו', פסוקים ו'-ח'</u> ו לִכֵּן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל, אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתָם; וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזִרְעַ נְטוּיָה, וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים. ז וְלִקַּחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעַם, וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים; וַיִּדְעַתֶּם, כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, הַמוֹצִיא אֶתְכֶם, מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם. ח וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם, אֶל-הָאֲרֶץ, אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדִי, לְתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב; וְנָתַתִּי אֹתָהּ לָכֶם מוֹרְשָׁה, אֲנִי יְהוָה.</p>	1300 לפנה"ס

הקישור לתולדות עם ישראל	דמות מרכזית	טקסט מקראי ופרשנות	ציר הזמן
<p>פסח ויציאת מצרים</p> <p>משמעותה של יציאת מצרים, ציווי "והגדת לבנך" ושמירת מנהגי הפסח</p>		<p>שמות פרק יב', פסוקים יג'-טו'</p> <p>יג וְהָיָה הַדָּם לְכֶם לְאֹת, עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׂם, וְרָאִיתִי אֶת-הַדָּם, וּפָסַחְתִּי עֲלֵיכֶם; וְלֹא-יְהִי בְכֶם נֶגֶף לְמִשְׁחִית, בְּהַכֹּתִי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם. יד וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לְכֶם לְזָכְרוֹן, וְחַגְתֶּם אֹתוֹ חֹג לַיהוָה: לְדֹרֹתֵיכֶם, חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּלוּ. טו שִׁבְעַת יָמִים, מִצּוֹת תֹּאכְלוּ--אֶךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתֵיכֶם: כִּי כָל-אֶכָל חֶמֶץ, וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל--מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן, עַד-יּוֹם הַשְּׁבִיעִי.</p> <p>סרטון – מכת בכורות ויציאת מצרים http://www.youtube.com/watch?v=_skBxeS1mBw</p> <p>סרטון – קריעת ים סוף http://www.youtube.com/watch?v=SpLQkJ12LgI</p> <p>שמות, פרק יג', פסוקים ג'-י'</p> <p>ג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם, זָכוֹר אֶת-הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יִצְאֹתֶם מִמִּצְרָיִם מִבֵּית עַבְדִּים, כִּי בַחֲזֶק יָד, הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם מִזֶּה; וְלֹא יֵאָכֵל, חֶמֶץ. ד הַיּוֹם, אַתֶּם יֹצְאִים, בַּחֲדָשׁ, הָאָבִיב. ה וְהָיָה כִּי-יָבִיאךָ יְהוָה אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי, אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לְךָ, אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב, וְדָבָשׁ; וְעַבְדְּתָ אֶת-הָעַבְדָּה הַזֹּאת, בַּחֲדָשׁ הַזֶּה. ו שִׁבְעַת יָמִים, תֹּאכַל מִצַּת; וּבַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי, חֹג, לַיהוָה. ז מִצּוֹת, יֵאָכֵל, אֵת, שִׁבְעַת הַיָּמִים; וְלֹא-יֵרָאָה לְךָ חֶמֶץ, וְלֹא-יֵרָאָה לְךָ שְׂאֵר--בְּכָל-גְּבֻלְךָ. ח וְהַגַּדְתָּ לְבִנְךָ,</p>	

הקישור לתולדות עם ישראל	דמות מרכזית	טקסט מקראי ופרשנות	ציר הזמן
		<p>ביום ההוא לאמר: בעבור זה, עשה יהוה לי, בצאתי, ממצרים. ט והיה לך לאות על-ידך, ולזכרון בין עיניך, למען תהיה תורת יהוה, בפניך: כי ביד חזקה, הוצאת יהוה ממצרים. י ושמרת את-החקה הזאת, למועדה, מימים, ימימה. {פ}</p>	
<p>עשרת הדיברות, חוקים בין האדם למקום ובין אדם לחברו. הברית בין ה' לעם ישראל.</p>	<p>משה</p>	<p>שמות פרק כ', פסוקים א'- יג' א וידבר אלהים, את כל-הדברים האלה לאמר. {ס} ב* אנכי יהוה אלהיך, אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים: לא-יהיה לך אלהים אחרים, על-פני. ג לא-תעשה לך פסל, וכל-תמונה, אשר בשמים ממעל, ואשר בארץ מתחת--ואשר במים, מתחת לארץ. ד לא-תשתחוה להם, ולא תעבדם: כי אנכי יהוה אלהיך, אל קנא--פקד עוונות על-בנים על-שלשים ועל-רבעים, לשנאי. ה ועשה חסד, לאלפים--לאהבי, ולשמרי מצותי. {ס} ו לא תשא את-שם-יהוה אלהיך, לשוא: כי לא ינקה יהוה, את אשר-ישא את-שמו לשוא. {פ}</p> <p>ז זכור את-יום השבת, לקדשו. ח ששת ימים תעבד, ועשית כל-מלאכתך. ט ויום, השביעי--שבת, ליהוה אלהיך: לא-תעשה כל-מלאכה אתה ובנך ובתך, עבדך ואמתך ובהמתך, וגרך, אשר בשעריך. י כי ששת-ימים עשה יהוה את-השמים ואת-הארץ, את-הים ואת-כל-אשר-בם, וינח ביום השביעי; על-כן, ברח יהוה את-יום השבת--ויקדשהו. {ס} יא כבד את-אביך, ואת-אמך--למען, יארכו ימך, על האדמה,</p>	<p>1300 לפנה"ס</p>

הקישור לתולדות עם ישראל	דמות מרכזית	טקסט מקראי ופרשנות	ציר הזמן
		<p>אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נִתַּן לְךָ. {ס} יב לא תרצח, {ס} לא תנאף; {ס} לא תגנב, {ס} לא-תענה ברעך עד שקר. {ס} יג לא תחמד, בית רעך; {ס} לא-תחמד אשת רעך, ועבדו ואמתו ושורו וחמרו, וכל, אשר לרעך. {פ}</p> <p>עשרת הדיברות: ערך "עשרת הדברות" בויקיפדיה סרטון:קבלת התורה</p> <p>http://www.youtube.com/watch?v=uKaqDFhZo4A</p>	
<p>כיבוש כנען, כיבוש יריחו, העיר הראשונה שנכבשה ע"י בני ישראל</p>	<p>יהושוע</p>	<p>יהושוע, פרק א', פסוקים יב-טז' יב וַיִּשְׁכַּם יְהוֹשֻׁעַ, בְּבֹקֶר; וַיֵּשְׂאוּ הַכְּהֹנִים, אֶת-אֲרוֹן יְהוָה. יג וּשְׂבַעַת הַכְּהֹנִים נְשֹׂאִים שְׂבַעַת שׁוֹפְרוֹת הַיְבֻלִּים, לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה, הַלְכִים הַלֹּךְ, וְתִקְעוּ בַשׁוֹפְרוֹת; וְהִחְלוּעַ, הַלֵּךְ לִפְנֵיהֶם, וְהַמָּאֲסָף הַלֵּךְ אַחֲרֵי אֲרוֹן יְהוָה, הוֹלֵךְ (הַלֹּךְ) וְתִקְוַע בַּשׁוֹפְרוֹת. יד וַיִּסְבוּ אֶת-הָעִיר בַּיּוֹם הַשְּׁנִי, פַּעַם אַחַת, וַיֵּשְׁבוּ, הַמַּחֲנֶה; כֹּה עָשׂוּ, שְׁשַׁת יָמִים. טו וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיִּשְׁכְּמוּ כְּעֹלוֹת הַשַּׁחַר, וַיִּסְבוּ אֶת-הָעִיר כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה, שֶׁבַע פְּעָמִים: רַק בַּיּוֹם הַהוּא, סָבְבוּ אֶת-הָעִיר שֶׁבַע פְּעָמִים. טז וַיְהִי בַּפֶּעַם הַשְּׁבִיעִית, תִּקְעוּ הַכְּהֹנִים בַּשׁוֹפְרוֹת; וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-הָעָם הָרִיעוּ, כִּי-נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת-הָעִיר.</p>	<p>1300 לפנה"ס</p>

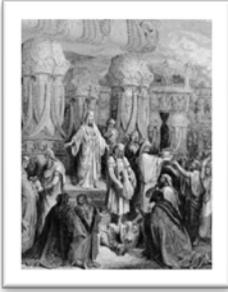
הקישור לתולדות עם ישראל	דמות מרכזית	טקסט מקראי ופרשנות	ציר הזמן
		<p><u>פרשנות לכיבוש יריחו:</u> מתוך אתר "דעת", מלחמות וכיבושי יהושוע בן נון</p> <p>התמונות מתוך חיפוש לפי: "תמונות של כיבוש יריחו" בגוגל.</p>	
<p>כל השבטים מתלכדים סביב דוד, כיבוש ירושלים והפיכתה לבירת הממלכה המאוחדת</p>	<p>דוד</p>	<p><u>שמואל ב, פרק ה', פסוקים א'-י'</u> א וַיָּבֹאוּ כָּל-שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, אֶל-דָּוִד--חֲבֵרוֹנָה; וַיֹּאמְרוּ לְאָמֵר, הֲנֵנוּ עִצְמָךְ וּבִשְׂרָךְ אֲנַחְנוּ. ב גַּם-אֶתְמוֹל גַּם-שְׁלֹשׁוֹם, בְּהִיּוֹת שָׂאוֹל מֶלֶךְ עָלֵינוּ, אֶתְהָ הִיִּיתָ מוֹצִיא (הַמוֹצִיא) וְהַמְּבִי, אֶת-יִשְׂרָאֵל; וַיֹּאמֶר יְהוָה לְךָ, אֶתְהָ תִרְעָה אֶת-עַמִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל, וְאֶתְהָ תִהְיֶה לְנָגִיד, עַל-יִשְׂרָאֵל. ג וַיָּבֹאוּ כָּל-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-הַמֶּלֶךְ, חֲבֵרוֹנָה, וַיִּכְרַת לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּוִד בְּרִית בְּחֵבְרוֹן, לִפְנֵי יְהוָה; וַיִּמְשְׁחוּ אֶת-דָּוִד לְמֶלֶךְ, עַל-יִשְׂרָאֵל. { ס } ד בֶּן-שְׁלֹשִׁים שָׁנָה דָּוִד, בְּמֶלְכוֹ; אַרְבָּעִים שָׁנָה, מֶלֶךְ. ה בְּחֵבְרוֹן מֶלֶךְ</p>	<p>1004 לפנה"ס</p>

הקישור לתולדות עם ישראל	דמות מרכזית	טקסט מקראי ופרשנות	ציר הזמן
		<p>על-יהודה, שבע שנים וששה חודשים; ובירושלם מלך, שלשים ושלש שנה, על כל-ישראל, ויהודה. ו וילך המלך ואנשיו ירושלם, אל-היבסי יושב הארץ; ויאמר לדוד לאמר, לא-תבוא הנה, כי אם-הסירך העורים והפסחים לאמר, לא-יבוא דוד הנה. ז וילכד דוד, את מצדת ציון--היא, עיר דוד. ח ויאמר דוד ביום ההוא, כל-מכה יבסי ויגע בצנור, ואת-הפסחים ואת-העורים, שנאו (שנואי) נפש דוד; על-כּוּן, יאמרו, עור ופסח, לא יבוא אל-הבית. ט וישב דוד במצדה, ויקרא-לה עיר דוד; ויבן דוד סביב, מן-המלוא וביתה. י וילך דוד הלך וגדול; ויהוה אלהי צבאות, עמו. {פ}</p> <p><u>סיכום ופירוש:</u> סיכום שמואל ב' ה', ברוריה בן דוד</p>	
בניית בית המקדש הראשון	שלמה	<p>מלכים א', פרק ו' א ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני-ישראל מארץ-מצרים בשנה הרביעית בחדש זו, הוא החדש השני, למלך שלמה, על-ישראל; ויבן הבית, ליהוה.</p> <p>יא ויהי, דבר-יהוה, אל-שלמה, לאמר. יב הבית הזה אשר-אתה בנה, אם-תלך בחקתי ואת-משפטי תעשה, ושמרת את-כל-מצוותי, ללכת בהם--והקמתי את-דברי אתך, אשר דברתי אל-דוד אביך. יג ושכנתי, בתוך בני ישראל; ולא אעזב, את-עמי ישראל. {פ}</p>	965 לפנה"ס

הקישור לתולדות עם ישראל	דמות מרכזית	טקסט מקראי ופרשנות	ציר הזמן
		<p><u>סיכום ופירוש:</u> שיעורים בספר מלכים א', פרקים ו-ז', ברוריה בן דוד</p> <p><u>סיום וירטואלי בבית המקדש הראשון:</u> http://www.youtube.com/watch?v=2G86Q5h6iSA</p> <p><u>מידע על בית המקדש:</u> בית המקדש הראשון, מתיה קם, אתר הספרייה הוירטואלית של מט"ח.</p> <p>תמונות של בית המקדש הראשון:</p> <div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> </div> <p>התמונות מתוך חיפוש "תמונות של בית המקדש" בגוגל.</p>	
<p>לגלות יהודה קדמה גלות ממלכת ישראל ואובדן עשרת השבטים. עם נפילת ממלכת יהודה חרב גם בית</p>	<p>חורבן ממלכת יהודה</p>	<p>מלכים ב', פרק כה', פסוקים א'-יא' א וַיְהִי בְשָׁנַת הַתְּשִׁיעִית לְמָלְכוֹ, בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, בָּא נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל הוּא וְכָל-חֵילוֹ עַל-יְרוּשָׁלַם, וַיַּחֲנוּ עָלֶיהָ; וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דָּיקָה, סָבִיב. בּוֹתְבֵא הָעִיר, בְּמִצּוֹר, עַד עֲשִׂיתִי עֲשָׂרָה שָׁנָה, לְמֶלֶךְ</p>	<p>586 לפנה"ס</p>

הקישור לתולדות עם ישראל	דמות מרכזית	טקסט מקראי ופרשנות	ציר הזמן
<p>המקדש הראשון וחרבה העיר ירושלים ובא הקץ לשלטון בית דוד.</p>		<p>צדקיהו. ג בתשעה לחדש, ויחזק הרעב בעיר; ולא-היה לחם, לעם הארץ. ד ותבקע העיר, וכל-אנשי המלחמה הלילה דרך שער בין החמתים אשר על-גן המלך, וכשדים על-העיר, סביב; וילך, דרך הערבה. ה וירדפו חיל-כשדים אחר המלך, וישגו אתו בערבות ירחו; וכל-חילו--נפצו, מעליו. ו ויתפשו, את-המלך, ויעלו אתו אל-מלך בבל, רבלתה; וידברו אתו, משפט. ז ואת-בני, צדקיהו, שחטו, לעיניו; ואת-עיני צדקיהו, עור, ויאסרהו בנחשתים, ויבאהו בבל. { ס } ח ובחדש החמישי, בשבעה לחדש--היא שנת תשע-עשרה שנה, למלך נבכדנאצר מלך-בבל: בא נבוזראדן רב-טבחים, עבד מלך-בבל--ירושלם. ט וישרף את-בית-יהוה, ואת-בית המלך; ואת כל-בתי ירושלם ואת-כל-בית גדול, שרף באש. י ואת-חומת ירושלם, סביב--נתצו כל-חיל כשדים, אשר רב-טבחים. יא ואת יתר העם הנשארים בעיר, ואת-הנפלים אשר נפלו על-המלך בבל, ואת, יתר ההמון--הגלה, נבוזראדן רב-טבחים.</p> <p><u>סיכום ופירוש:</u></p> <p>אתר "לומדים בכיף", סיכום מלכים ב' פרק כ"ה</p> <p><u>מידע על חורבן בית ראשון:</u></p> <p>חורבן בית ראשון-מבוא, אברהם מלמט, אתר הספרייה הוירטואלית של מט"ח.</p>	

הקישור לתולדות עם ישראל	דמות מרכזית	טקסט מקראי ופרשנות	ציר הזמן
		 <p>התמונות מתוך חיפוש "תמונות של חורבן בית ראשון" בגוגל.</p>	
<p>הצהרת כורש ושיבת ציון. 516 לפנה"ס – בניית בית המקדש השני.</p>	<p>כורש</p>	<p><u>ספר עזרא, פרק א', פסוקים א'-ד'</u> ובשנת אחת לכורש מלך פרס לכלות דברה' מפי ירמיה העירה' את רוח כרש מלך פרס ויעבר קול בכל מלכותו וגם במכתב לאמר. כה אמר כרש מלך פרס. כל ממלכות הארץ נתן ליה' אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלם אשר ביהודה. מי בכם מכל עמו יהי אלהיו עמו ויעל לירושלם אשר ביהודה ויבן את בית ה' אלהי ישראל הוא האלהים אשר בירושלם. וכל הנשאר מכל המקמות אשר הוא גר שם ינשאוהו אנשי מקמו בכסף ובזהב וברכוש ובבהמה עם הנדבה לבית האלהים אשר בירושלם. <u>סיכום ופירוש:</u> אתר "לומדים בכיף", עזרא פרק א'</p>	<p>538 לפנה"ס</p>

הקישור לתולדות עם ישראל	דמות מרכזית	טקסט מקראי ופרשנות	ציר הזמן
		 <p>המלך כורש נותן לשבי ציון את כלי בית המקדש שנבוכדנאצר לקח שלל. ציור של גוסטב דורה. הציור מתוך: "שיבת ציון", אנציקלופדיית ynet</p> <p>המפה מתוך אתר תולדות – אתר ההיסטוריה, מט"ח</p>	
<p>הרומאים מוציאים את ה"יהודים" (אנשי ממלכת יהודה) ל-2000 שנות גלות.</p>	<p>חורבן בית המקדש השני על ידי הרומאים</p>	<p><u>המרד הגדול – רקע לחורבן בית שני</u> ערך "המרד הגדול" בויקיפדיה סרט על חורבן יהודה: http://www.youtube.com/watch?v=fIALoiENxs סיכום בטקסט וסרטון על בית המקדש הראשון והשני והכותל המערבי: http://www.gdmovie.com/2011/08/temple.html</p>	<p>70 לספירה</p>

פעילות סיכום לשעור 2: מונותאיזם ותולדות עם ישראל בתנ"ך

1. בחר אחת הדמויות או אחד האירועים שלמדת עליהם
2. מה חשיבות הדמות/האירוע?
3. מה הרשים אותי
4. במה הדמות/אירוע רלוונטית לחיינו היום במדינה/עולם?
פעילות 1: מי הדמות הקשורה לאירוע?

כיבוש ירושלים - (דוד)

שיבת ציון - (כורש)

כיבוש הארץ - (יהושע)

בניית בית המקדש הראשון - (שלמה)

מאבק עם מלכאק - (יצקב)

אמונה מונותאיסטית (יצואת עבודת אלילים) - (אברהם)

יציאת מצרים - (משה)

קבלת עשרת הדיברות - (משה)

פעילות 2: השלם

אברהם, יצחק ויצקב הם _____ (שלשת האבות)

שרה, רבקה, רחל ולאה הן _____ (ארבעת האימהות)

בניו של אברהם הם _____ (יצחק וישמעאל) ולכן אברהם הוא אבי

האומה ה _____ (היהודית) וה _____ (ערבית)

בניו של יצקב הם _____ (12 השבטים)

לאחר המאבק עם מלכאק יצקב קיבל את השם _____ (ישראל)

השם "יהודים" ניתן לראשונה לראשונה _____ (יהודה)

לאחר חורבן בית המקדש הראשון, היהודים גלו ל _____ (בבל)

לאחר חורבן בית המקדש השני, הגלות נמשכה כ- _____ (2000 שנה)

עבודת אלילים מנוצלת ל _____ (מונותאיזם - אמונה באל אחד)

יריחו הייתה הציור הראשונה _____ (כישו בני ישראל בכנען)

שער שלישי: חגים ומועדים בישראל

”עצתי האחת היא :

חוגו את חגי אבותיכם והוסיפו עליהם קצת משלכם לפי כוחכם ולפי מסיבתכם. העיקר, שתעשו הכל באמונה ומתוך הרגשה חיה וצורך נפשי, ואל תתחכמו הרבה.

אבותינו לא נמאסו עליהם שבתותיהם ומועדיהם,

אף על פי שחזרו עליהם כל ימי חייהם כמה וכמה פעמים בנוסח אחד.

הם מצאו בהם כל פעם טעם אחר והתערותא [התעוררות] חדשה.

וידוע אתה מפני מה? מפני שהייתה בהם לחלוחית וברכת החג שכנה בנפשם.

אלה שאינם מוצאים טעם בחגים ובמועדים,

סימן שנפשם ריקה ותוכם חול, ולאלה אין תקנה.”

ח.ג. ביאליק, תרצ”ד

שער זה עוסק בחגי ישראל ובמועדים נוספים המצוינים בארץ.

מטרות השער:

- הכרת החגים והמועדים על פי לוח השנה העברי.
- הכרת החגים ומאפייניהם והערכים הנלווים להם. בהמשך לכך ידעו התלמידים לסווג את החגים לקבוצות כגון: חגים היסטוריים, חגים המופיעים בתורה, ימי זיכרון וכו’.
- לימוד מעמיק של החג החל בקרבת מועד הלמידה, כולל רקע, מנהגים, מאכלים ושירים*.
- *לימוד החג הקרוב למועד הלמידה - לדוג’: תלמיד המתחיל בסביבות חג החנוכה – ההרחבה תעשה לגבי חג זה.

אתרים מומלצים:

- אתר, שיטים”
 - ערך ”חגי ישראל ומועדיה” – ויקיפדיה
 - אתר חג שמח – האתר לחגי ישראל
- באתרים השונים מידע רב ומגוון לגבי כל חג, כולל מנהגי החג, שירים, טקסטים מן המקורות ופעילויות שונות.

סיווגים של חגים ומועדים:

החגים בלוח השנה העברי:

תשרי ראש השנה יום כיפור סוכות שמחת תורה	חשוון יום הזיכרון ליצחק רבין חג הסיגד	כסלו חנוכה
טבת	שבט טו' בשבט	אדר פורים
ניסן פסח מימונה יום הזיכרון לשואה ולגבורה	אייר יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ופעולות האיבה יום העצמאות ל"ג בעומר	סיוון שבועות
תמוז יז' בתמוז	אב ט' באב טו' באב	אלול

הרעיונות והערכים העומדים בבסיסם של חגי ישראל ומועדיו

(עפ"י זכריה גורן)

מועד	ערכים אוניברסאליים	ערכים לאומיים	ערכים דתיים	ערכים חקלאיים	ערכים אישיים
ראש השנה	מחזוריות והתחדשות, יום בריאת האדם	חשבון נפש לאומי, סיכומים ותוכניות	קבלת עול מלכות שמים		סיכומים, תוכניות, ברכות ומשאלות
יום הכיפורים	מותר האדם שנברא גוף ונפש	סולידאריות לאומית ורצף הדורות בעולם היהודי	האדם עומד לדין שמים, כפרה		חשבון נפש אישי ובין אישי, סליחה
סוכות	שלום עולמי, שוויון וצדק חברתי	אחדות ושוויון חברתי	הסוכה מסמלת הסתופפות בצל קורת ה'.	סיום – אסיף, התחלה – ניסוך המים ותפילה לגשם, טקסי האש לקראת התקצרות היום	ארעיות מול קביעות
חנוכה	ניצחון האור על החושך – כסמל לניצחון הטוב על הרע	גבורת המיעוט המאמין בצדקתו	אמונה בהצלה ניסית		העלאת האור הגלום באדם. גבורה והתגברות
ט"ו בשבט	קשר והזדהות האדם עם הטבע והסביבה, איכות הסביבה ושמירת הטבע	הקשר של עם ישראל לארץ ישראל המוחשית, עציה ופרותיה	בסדר טו בשבט הקבלי מקרבים את גאולת העולם והעם	במשנה – תחילת שנת המס החדשה. בימנו: שמירת היערות וחידושם	קשר היחיד לטבע. אחריות אישית לשמירת הטבע.
פורים	פורקן. שבירת מסגרות ליום אחד	התבדלות מול טמיעה כדילמה של החיים	אמונה בהצלה ניסית		התמודדות עם היצר, עזרה לזולת

מועד	ערכים אוניברסאליים	ערכים לאומיים	ערכים דתיים	ערכים חקלאיים	ערכים אישיים
		בגולה			
פסח	חרות האדם, חג האביב	חווית הזיכרון הקולקטיבי של הולדת עם ישראל ביציאתו מעבדות לחירות	יציאת מצרים כהתממשות התוכנית האלוהית. הצלה ניסית.	חג האביב וטקס קציר העומר	מימוש החירות האישית. מימוש העברת המסר מדור לדור.
יום השואה והגבורה	קדושת חיי אדם, שוויון ערך האדם	חובתנו כעם למנוע את השכחת השואה ואת הישנותה			התמודדות אישית עם שוויון ערך האדם וקדושת חיי אדם.
יום הזיכרון לחללי צהל	החיים כערך. הצורך האנושי לזכור. גבורה.	"במותם ציוו לנו את החיים" מימוש קולקטיבי של ערכים עליהם נפלו.			הזיכרון האישי. חשבון הנפש בין היחיד לבין עמו ומדינתו התובעים קורבנות.
יום העצמאות	זכותו של כל עם לממש עצמאות מדינית	המדינה כאמצעי להגשמת הציונות והדמוקרטיה	המדינה כהתממשות התוכנית האלוהית		הזדהות אזרחית ודמוקרטית של הפרט.
ל"ג בעומר	המרד כרעיון. כמימוש רוח הנעורים. האש כמסמלת הרס או קדמה.	מרד בכובש זר – אומץ ע"י הציונות.	אמונה בצדיקים.		מרדנות ככוח בניה של משהו חדש.
יום ירושלים	ירושלים כעיר עמים רבים	הקשר בין עם ישראל ובירתו	ירושלים כמשאת נפש,		יחסו של כל פרט לירושלים כסמל

מועד	ערכים אוניברסאליים	ערכים לאומיים	ערכים דתיים	ערכים חקלאיים	ערכים אישיים
	ודתות רבות – סובלנות ודו קיום	הנצחית	כעיר קדושה.		וכממשות, תוך התחשבות באחר.
שבועות	קבלת עול של חוק ככלי מרכזי ליצירת סדר חברתי.	”עובד אדמתו ישבע לחם” מוסר חברתי הקשור בעבודת האדמה	מתן תורה – חוקה אלוהית. הבאת ביכורים כהודיה, כהכרת תודה לה’.	התפרנסות ביושר כערך. הבאת ביכורים כסמל.	התנהגות מוסרית כפועל יוצא של ציות לחוק.

הטבלה לקוחה מן האתר:

doc.20%וערכים. doc.portal.herzliya.k12.il/sites/zeev-moreshet/.../חגים

סיווגים נוספים:

חגים הקשורים לעדה בישראל	ימי זכרון	צומות	חגים לאומיים במדינת ישראל	חגים הקשורים לאירוע היסטורי	חגים בהקשר לחקלאות ולטבע	חגים מהתנ"ך
מימונה	יום הזיכרון ליצחק רבין	צום גדליה* י' בטבת – תחילת המצור של נבוכדנצר על ירושלים*	יום הזיכרון לשואה ולגבורה	חנוכה – ניצחון על היוונים	סוכות – חג האסיף	ראש השנה
חג הסיגד	יום הזיכרון לשואה ולגבורה	י' בטבת – תחילת המצור של נבוכדנצר על ירושלים*	יום הזיכרון לחללי צה"ל ונפגעי פעולות האיבה	פסח – יציאת מצרים	טו' בשבט – חג לאילנות	יום הכיפורים
	יום הזיכרון לחללי צה"ל ונפגעי פעולות האיבה	יז' בתמוז – נפילת חומות ירושלים*	יום העצמאות	ל"ג בעומר- מרד בר כוכבא	פסח – חג האביב	סוכות
		ט' באב – חורבן בית המקדש הראשון והשני	יום ירושלים	שבועות- חג מתן תורה	שבועות – חג הקציר	שמיני עצרת (שמחת תורה)
		אין חובה ללמוד את הצומות המסומנים ב*		ט' באב – חורבן בית המקדש הראשון והשני	טו' באב – חג האהבה (מנהג היציאה אל הכרמים)	פורים

הצעה לדף בחג בו התלמיד מתעמק

✓ כל מה שרצית לדעת על _____

✓ מקור החם: _____

✓ שמות החם: _____

✓ מנהלים: _____

✓ מאכלים: _____

✓ שירים: _____

✓ כיצד נחמד החם בביתי

✓ כיצד נחמד החם בארץ?

✓ הקשר בין חם זה לחמים אחרים (אם קיים) (fens, fens, פנסת הרמליט, יום הליכרון ויום הצמאות, פסח-ל"ג בעומר- שבועות)

✓ מה אני אוהב / לא אוהב בחם זה?

✓ מהם ערכי החם? איך מבין הערכים רלוונטיים עבורי- פרט.

✓ האם יש חם מיותר שהייתי מוותר עליו?

✓ האם הייתי מוסיף חם או איך למנון חמי ישראל? פרט

✓ מה דעתך על חם האהבה שנחמד בצולט בחודש פברואר, ובישראל

ב-16 באב? האם יש בו צורך?

דף מסכם לשער 3 : חגים ומועדים בישראל

פעילות 1 : זיהוי חגים ומועדים

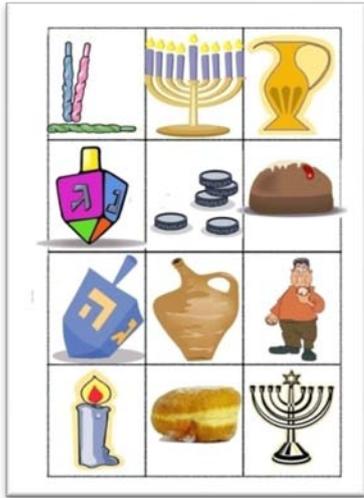
- חג המצות את תחילתה של השנה על פי הלוח היהודי: _____
- יום של חשבון נפש, כפרה וצום: _____
- חג בו מברכים על ארבעת המינים, מארחים אושפיזין ומצינים את אסוף היבולים: _____
- חג בו מצינים את סיוט קריאת התורה ומתחילים מחזור קריאה חדש: _____
- יום המצות את רצח ראש המשלה: _____
- יום חג ליהודי אתיופיה: _____
- חג המצות את הניצחון על היוונים וטיהור בית המקדש: _____
- חג המצות את המחויבות לטבע ולשמירה עליו: _____
- חג המצות את הצלת יהודי פרס מהשמדה: _____
- חג המצות את היציאה מצבדות לחרות ואת ראשית האביב: _____
- יום חג שמקורו ביהודי מרוקו: _____
- יום לזכר קורבנות הנאצים ולזכר מצטי האורה של היהודים בתקופת מלחמת העולם השנייה: _____
- יום לזכר חייילי צה"ל שנהרגו במלחמות ישראל ולזכר ההרוגים בפעולות הטרור: _____
- יום לציון הקמת מדינת ישראל: _____
- יום בו מדליקים מדורות ומצינים את נצחוננו של בר כוכבא על הרומאים: _____
- חג המצות את קבלת התורה, את סיוט ספירת העומר ואת ראשית הקציר: _____
- יום המצות את חורבנם של בית המקדש הראשון והשני: _____

פעילות 2: ציין שני חגים, לפחות, בכל קבוצה:

- חגים שמקורם בתנ"ך _____
- ימי זיכרון _____
- חגים הקשורים לפסג _____
- חגים לאומיים _____
- ימי צום _____

פעילות 3: לאיזה חג קשורת התמונות הבאות?

התמונות מתוך חיפוש תמונות לחגי ישראל בגוגל

שער רביעי- בין אדם לחברו

היהדות מתייחסת לשני סוגי מצוות: מצוות שבין אדם למקום (יחסי אדם- אלוהים) ומצוות שבין אדם לחברו (יחסי אדם- אדם, הסדרת היחסים החברתיים). מטרת שער זה להתמקד בהכרת חלק מהרעיונות שמאחורי מצוות "בין אדם לחברו", תוך לימוד פתגמים וסיפורים המזמנים את השיח סביב נושא זה. היות וישנם היבטים רבים להסדרת יחסים חברתיים (החל בחוקים המופיעים בעשרת הדיברות ועד אמירות רבות של חכמי ישראל במשך הדורות) וקיימים סיפורים ופתגמים רבים, המיקוד בשער זה הינו בנושאים של סובלנות, סבלנות וקבלת השונה.

מהלך הלמידה:

- הכרת הנושא (מהי מצווה, הכרת המושגים "בין אדם למקום / לאדם", נושאים נוספים בהם עוסקות מצוות בין אדם לחברו – נושאי רכוש, מתן צדקה וכו').
- מיקוד בפתגמים וסיפורים העוסקים בסובלנות, סבלנות וקבלת השונה. הבנת הטקסטים והבנת הרלוונטיות שלהם לחינוך.
- הכרת המושגים "בית הלל" ו"בית שמאי" כתפיסות עולם.
- פיתוח דיון ושיח סביב נושאי הסובלנות, הסבלנות וקבלת השונה, תוך יצירת חיבורים לחיי היומיום של הלומדים.

חומר רקע:

ערך "מצווה" בויקיפדיה

מאמר: חובות שבין אדם לחברו, פרופ' יעקב שביט, ד"ר דפנה מוסקוביץ, צא לחסואעד באתר הסיפריה הוירטואלית של מט"ח.

פתגמים:

"יהא כבוד חברך חביב עליך כשלך"
"אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו"
"המלבין פני חברו ברבים – כאילו שפך את דמו"
"מה ששנוא עליך – אל תעשה לחברך"
"הווה מקבל כל אדם בסבר פנים יפות"
"איזהו מכובד ? המכבד את הבריוף"
"את הנעשה אין להשיב"
"כל הפוסל – במומו פוסל"
"על טעם ועל ריח – אין להתווכח"
"רצונו של אדם – כבודו"
"אין אדם נתפס בשעת צרתו"
"אחד בפה ואחד בלב"
"ואהבת לרעך כמוך"
"הווה דן כל אדם לכף זכות"

אתרים בנושא פתגמים:

ניבונכון: ניבים ופתגמים, כולל פירושים.

מילון פתגמים.

פתגמים עבריים בויקיציטוט.

פעילות בנושא פתגמים

1. בחרו יחד עם הילומדים, לפחות חמישה פתגמים.
2. מה פירוש כל פתגם?
3. הביאו דוגמא לכל פתגם.
4. מה המשותף (או מה השונה) בין הפתגמים שבחרתם?
5. מהו הנושא המרכזי (או הנושאים המרכזיים) המופיעים בהם?

הצעה לפעילויות נוספות

- הדפיסו את הפתגמים שבחרתם, בתוספת הסבר ותמונות ותלו ביחידה / במרכז ההשכלה.
- פזיזות קבוצתית: הניחו במרכז השולחן תמונות המתארות סיטואציות רלוונטיות (אלימות, אהבה, התייחסות לשונה וכו') ובקשו מהילומדים לחבר בין פתגם לתמונה.
- בחרו סיפור / שיר / סרט / כתבה והביאו אותה לקבוצה. בקשו מהילומדים לחבר בין מה שבחרתם לבין הפתגם / פתגמים שנלמדו.

סיפורים

- קריאת הסיפור.
- הבנת הנקרא.
- כיצד, לדעתך, הסיפור קשור לנושא "בין אדם לחברו"?
- מה דעתך על תוכן הסיפור?
- האם נתקלת במקרה דומה?
- מה עשית? כיצד הגבת?

כוכבי ים/לורן אייסלי

לורן אייסלי מספרת את סיפורו של סופר השוהה בבית מלון על חוף הים ומחליט לקחת פסק זמן מעבודתו בהליכה לאורך החוף. במרחק הוא מבחין באדם, אשר נראה כרוקד על החוף, ובסקרנותו מחליט לברר את פשר הדבר. בעוד הוא מתקרב אל הרוקד הוא רואה, כי זהו איש צעיר וכי איננו רוקד כי אם משליך עצמים מהחוף אל תוך האוקיינוס. הוא מתקרב עוד ומגלה כי האיש מרים מהחול כוכבי ים, שאלפים מהם נותרו שם עם בוא השפל, ומשליך אותם חזרה, אחד אחד, אל תוך האוקיינוס. הסופר שואל את האדם מדוע הוא לקח על עצמו מטלה שכזו, והאיש משיב כי אם לא יעשה זאת, כוכבי הים ללא ספק ימותו. בנקודה זו לועג הסופר לאיש ומודיע לו, כי ישנם קילומטרים רבים של חול ועשרות אלפי כוכבי ים, ושלא יתכן כי הוא באמת מאמין שמה שהוא עושה אכן ישנה משהו. האיש הצעיר עוצר לרגע וחושב על הטיעון. ואז הוא מרים כוכב ים נוסף ואומר לסופר בעוד הוא משליך אותו בחזרה לים:

"זה משנה.... לאחד הזה!"

הסיפור מתוך: הפורטל הכחול – האתר של בני המושבים

שתי בחירות

מה הייתם עושים? תעשו אתם את הבחירה! אל תחפשו את הבדיחה בסוף, כי אין! תקראו את זה בכל זאת. השאלה שלי לכולם היא כזאת: האם אתם הייתם עושים את אותה הבחירה?

בארוחת ערב למטרות צדקה שהתקיימה למען בית ספר לילדים בעלי ליקויי למידה, קם אב של אחד התלמידים ונשא נאום אשר אף אחד מן הנוכחים לא ישכח. אחרי ששיבח רבות את בית הספר ואת הצוות המסור שלו, הוא שאל שאלה: "כאשר שום דבר לא מפריע לו, הטבע עושה את הכול בשלמות. למרות זאת בני, שי, לא יכול ללמוד דברים שילדים אחרים יכולים. הוא לא יכול להבין דברים שילדים אחרים מבינים. איפה הסדר הטבעי של הדברים בבני?" הקהל היה המום מהשאלה.

האב המשיך: "אני מאמין שכאשר ילד כמו שי, מוגבל פיזית ונפשית, מגיע לעולם, מגיעה הזדמנות לטבעו האמיתי של האדם להציג את עצמה, והיא מגיעה בצורת ההתנהגות של אנשים אחרים כלפי אותו הילד." לאחר מכן הוא סיפר את הסיפור הבא:

שי ואביו טיילו ליד פארק שבו ילדים ששי הכיר שיחקו בייסבול. שי שאל "אתה חושב שהם יתנו לי לשחק?" אביו של שי ידע שרוב הבנים לא ירצו שמישהו כמו שי יהיה בקבוצה שלהם, אבל האב גם הבין שאם יותר לו לשחק, הדבר יעניק לו תחושת שייכות וקצת ביטחון בכך שאחרים יקבלו אותו למרות מגבלותיו. אביו של שי, שלא ציפה להרבה, התקרר לאחד הילדים במגרש ושאל אם שי יכול לשחק. הילד הסתכל סביבו בחיפוש אחר הכוונה ואמר "אנחנו מפסידים ויש לנו מעט שחקנים, המשחק כרגע בסיבוב השמיני. אני מניח שהוא יכול להיות בקבוצה שלנו, וננסה להכניס אותו לחבוט בסיבוב התשיעי."

שי הלך בקושי לכיוון הספסל של הקבוצה, לבש חולצה של הקבוצה עם חיוך רחב, והתיישב. לאביו הופיעה דמעה בקצה העין, והרגשת חמימות מילאה את ליבו. הילדים ראו את שמחתו של האב על היחס שנתנו לבנו. בסוף הסיבוב השמיני קבוצתו של שי הצליחה להוסיף עוד נקודות, אך לא מספיק כדי לנצח. בתחילת הסיבוב התשיעי, שי שם כפפה והלך לשחק בשדה הימני. למרות שלא חבטו לכיוונו כדורים, הוא היה נלהב רק מהיותו חלק מהמשחק ועל השדה. הוא חיך מאוזן לאוזן ונופף לאביו, שישב על הספסלים ביציע. עכשיו, כשכל הבסיסים מלאים וחסרות רק עוד נקודות ספורות לניצחון, היה זה תורו של שי לחבוט בכדור.

בצומת הזאת, האם הילדים יתנו לשי לחבוט ויוותרו על הסיכוי לניצחון במשחק? באופן מפתיע, שי קיבל את המחבט. כולם ידעו שחבטה היא הכול מלבד אפשרית, מכיוון ששי לא ידע אפילו איך להחזיק במחבט, וכמובן שלא לחבוט בכדור. כששי התקרב לעמדת החבטה, המגיש, שראה שהקבוצה השנייה שמה את הרגשתו הטובה של שי מעל החשיבות של הניצחון, התקרב מספר צעדים כדי שיוכל לזרוק לשי כדור חלש יותר בו יוכל לחבוט. ההגשה הראשונה הגיעה ושי הניף את המחבט באופן מגושם ופספס. המגיש התקרב מספר צעדים נוספים, וזרק שוב את הכדור בעדינות לכיוונו של שי. הפעם שי הצליח לחבוט בכדור וכיוון האדמה, והכדור התגלגל לכיוונו של המגיש.

המשחק אמור היה להסתיים בשלב זה, אך המגיש הרים את הכדור, ובמקום לזרוק אותו לילד בבסיס הראשון, הוא זרק את הכדור חזק וגבוה. שי יכול היה להיפסל וזה היה סופו של המשחק.

המגיש זרק את הכדור בדיוק מעל לראשו של הילד שעמד בבסיס הראשון, אל מחוץ להשיג ידם של חברי קבוצתו. כל הקהל ביציעים וחברי הקבוצה החלו לצעוק "שי, רץ לבסיס הראשון!" שי לא מעולם לא רץ רחוק כ"כ, למרות זאת הוא הגיע לבסיס הראשון. הוא התרוצץ ליד הבסיס הראשון, מבוהל ופעור עיניים.

כולם צעקו "רוץ לבסיס השני! רץ לבסיס השני!"

שי רץ בצורה מגושמת לבסיס השני. חסר נשימה וקורן, הוא נאבק להגיע לבסיס השני. כאשר שי היה בדרכו לבסיס השני, הילד ששיחק בצד הימני הרחוק של המגרש החזיק את הכדור. הוא היה הילד הקטן ביותר בקבוצה. זאת הייתה ההזדמנות שלו להיות הגיבור של קבוצתו הפעם הראשונה. הוא יכול היה לזרוק את הכדור לילד בבסיס השני, ובכך לנצח במשחק, אך הוא ראה את כוונתו של המגיש, לכן זרק את הכדור בכוונה גבוה ורחוק ככל שיכל מעל לראשו של הילד שבתחנה השלישית. שי רץ לכיוון התחנה השלישית נרגש כולו, בזמן שחבריו לקבוצה המשיכו לרוץ ולהקיף את כל התחנות.

כולם צעקו "שי, שי, שי, רץ כל הדרך!"

שי עשה את דרכו לבסיס השלישי. הילד מהקבוצה הנגדית, שעמד בבסיס הרביעי ואחרון, רץ לשי לעזור לו, וכיוון אותו לכיוון הבסיס השלישי. הילד צץ "רוץ לשלישי! שי, רץ לשלישי!" כששי הקיף את הבסיס השלישי, הילדים משתי הקבוצות ואלה שעמדו בצד וצפו צעקו "שי, רץ לבסיס הבית!" שי רץ לבסיס הבית, דרך על הבסיס, וכולם הריעו לו כגיבור שניצח את המשחק לקבוצה שהפסידה.

באותו היום, המשיך האב את הסיפור בקול רך ודמעות זולגות, הילדים משתי הקבוצות עזרו להביא חלק אמיתי של אהבה ואנושיות לעולם שלנו.

שי לא החזיק מעמד עוד קיץ, הוא נפטר באותו החורף. הוא לא שכח את היותו גיבור, וכמה עשה את אביו שמח. כמה שימח את אימו כשהגיע הביתה, הדמעות שזלגו מעיניה, החיבוק שנתנה לגיבור הקטן שלה!

ועכשיו הערת שוליים קטנה: כולנו שולחים אלפי בדיחות דרך האי-מייל בלי מחשבה שנייה. אבל כשמגיעים לשליחת הודעה על הבחירות שבחיים, אנשים חושבים פעמיים אם להעביר או לא. הגס, וולגרי, ולרוב גם המגונה, עוברים בקלות במרחב הווירטואלי, אך החלטות פומביות על הגינות לרוב מדוכאות בבתי ספרינו ומקומות העבודה שלנו.

אם אתם חושבים על להעביר את המסר הזה הלאה, רוב הסיכויים שאתם מתחילים למיין את האנשים בפנקס הכתובות שלכם אשר להם לא יהיה "מתאים" לשלוח סוג כזה של הודעה. ובכן, האדם ששלח לכם את ההודעה האמין שכולנו יכולים לגרום לשינוי. לכולנו יש בכל יום אלפי הזדמנויות לעזור לאנשים להבין את "הסדר הטבעי של הדברים". כ"כ הרבה דברים מעושים וטריוויאליים בין אנשים מציגים בפנינו את הבחירה: להעביר הלאה את ניצוץ האהבה והאנושיות, או שמא נוותר על ההזדמנות להאיר את יומם של אלה מאיתנו שיכולים פחות, וחיים בעולם פחות טוב וקר יותר משלנו.

איש חכם אמר פעם שכל חברה נשפטת בדרך שהיא מתייחסת לאלה שהמזל העיר להם פחות מאשר לאחרים.

הסיפור מתוך אתר: בחירות בחיים – מרכז הדרכה מקוון

גנב העוגיות

לילה אחד, בשדה תעופה הומה אדם
היא הבינה שהגיעה יותר מדי מוקדם.
בחנות הספרים מצאה לעצמה איזה ספר מותח
ובמעדנייה, קנתה שקית עוגיות מדיפות ריח.
חפשה מקום לשבת בו כמה שעות עד הטיסה
מצאה פינה והתיישבה והכרטיס בכיסה.

היא הייתה מאוד מרוכזת בספר שבידה
כשבזוית עינה הבחינה, בגבר שהתיישב לידה,
היא לא הייתה שמה לב אליו בכלל, אבל,
בחוצפתו העיז המנוול,
לשלוח יד אל שקית העוגיות שבניהם הייתה מונחת,
וכבתוך שלו הרשה לעצמו עוגיות לקחת.

היא החלטה להתעלם מהחוצפה והגסות.
לא לעשות סקנדל, אולי תיפסק העזות.
וכך היא נשנשה, בעודה מביטה בשעון שעל הקיר
וגנב העוגיות מחסל לה את המלאי בקצב מהיר.

על כל עוגייה שהוא לקח, היא גם לקחה אחת לפה
חושבת לעצמה, בטח הבוטה יבקש גם כוס קפה.
כשנשארה רק עוגייה אחת, היא תהתה מה יעשה עכשיו.
והוא ביד רועדת חיוך מבויש על פניו,
לקח את העוגייה האחרונה וחלק אותה לשניים,
חצי הוא הציע לה בעוד החצי השני, כבר היה לו בין השיניים.

בעצבנות גוברת ועם מחצית עוגייה בידה
חשבה לעצמה, הוא גם גנב וגם חצוף, אפילו לא אמר תודה.

כשהוכרז בקול שהגיע מועד הטיסה, חשה הקלה,
אספה את חפציה ולעבר שער היציאה התנהלה.
בלי להסתכל אחורה על גנב העוגיות וגסותו המעצבנת,
הלכה במהירות, קדימה מתבוננת.

היא עלתה למטוס וצנחה אל מושבה,
והחליטה לחזור אל הספר שאת ליבה שבה.
בעודה מפשפשת בתיק אחר הספר בידיה
הייתה שם שקית עוגיות מלאה, מול עיניה.

המומה ומופתעת היא הבינה, איך לא,
העוגיות האחרות היו פשוט שלו,
הוא חלק אותן עימה ולא אמר לה די,
ולדאבונה להתנצל כבר מאוחר מדי.
בעצב היא הבינה שהגסות הייתה שלה,
היא הגנב , ואת העוגיות שלו בעצם היא אכלה.

כמה פעמים בחיינו אנחנו לגמרי בטוחים שאנחנו יודעים משהו בוודאות מלאה, ואז
מגלים מאוחר יותר או מאוחר מדי שמה שהאמנו בו, שמה שחשבנו שהוא האמת
הצרופה, בעצם איננו כך.

לא הכול בחיים הוא שחור או לבן, יש גוונים של אפור. כדאי תמיד לשמור על לב
פתוח ותמיד לשאול את עצמנו, אם אנחנו לא אוכלים את העוגיות של מישהו אחר.

הסיפור מתוך: אתר אש התורה

בית הלל ובית שמאי

קבר הלל הזקן

בית הלל ובית שמאי בית הלל ובית שמאי הן שתי שיטות שונות – שתי אסכולות בתקופת המשנה, שנוסדו במאה ה-1 על-ידי שניים מחכמי המשנה: הלל ושמאי.

הלל הזקן הקים בירושלים בית מדרש בעל אופי חדש: בזמן הלימוד יכול כל תלמיד ליצור פרשנות משלו לפסוקי המקרא ולחדש חידושים בהלכה. שיטה זו קסמה לתלמידים רבים, ובית המדרש של הלל התמלא באלפי תלמידים. **שמאי**, שהיה מתנגדו של הלל ואף יצא כנגד שיטת הלימודים הזאת, נאלץ להתפשר עם המציאות ולפתוח בית מדרש משלו בירושלים בו נקבעה רק הלכה אחת. וכך התפתחו שתי השיטות – בית הלל ובית שמאי.

בית הלל ובית שמאי מייצגים את תרבות הוויכוח שאפיינה את תקופת המשנה והתלמוד. הם והתלמידים שבאו אחריהם הציגו גישות שונות בקביעת עמדות והלכות: בית הלל מייצגים פעמים רבות את השיטה המקילה, ואילו בית שמאי – את הגישה המחמירה. למרות המחלוקות הרבות בין הלל לשמאי – שררו ביניהם יחסי ידידות ואף קשרי נישואים. ואנשי בית הלל, לפני שהציגו את עמדתם, היו מקפידים להציג את העמדה המנוגדת של בית שמאי.

גם בלשון ימינו משמשים שני שמות אלו לתיאור גישות שונות: הביטוי "ביתלל" מתאר את הגישה הנוטה להקל, ואילו הביטוי "בית שמאי" – גישה הנוטה לחמיר.

מתוך: <http://www.rogozin.net/subject/Moreshet/ishim8.htm>

אתרים נוספים:

ערך "בית הלל ובית שמאי" בויקיפדיה, ערך "הלל הזקן" בויקיפדיה, ערך "שמאי הזקן" בויקיפדיה.

שאלות

1. מהם (חלק) מהנושאים שבהם דנו הלל ושמאי?
2. האם הם מתייחסים למוסדות שבין "אדם למקום" או "אדם לחברו"?
3. מה פירוש המונח: "נוהג לפי בית הלל" או "נוהג לפי בית שמאי"?
4. כיצד המונחים הללו רלוונטיים לחיינו כיום? הדגם.

פעילויות מסכמות לשער "בין אדם לחברו"

1. קראו את השיר אותו כתבה סוזן פוליס שופ

חבר

הוא לה שאינו
מתחרה בק.

חבר

הוא לה השמח באמת
בשביבך כשאתה מצליח.

חבר

הוא לה המנסה
לצודד את רוחק
כשאתה נכשל

חבר

הוא חזק ממך
אשר בלצדיו
אתה אינך שלט

תודה לך על היותך לי
חבר.

חבר

הוא לה המתעניין
בכל מצטיק.

חבר

הוא לה הצומד לצידק
ברצוים היפים וטם בשעות
הקשות..

חבר

הוא לה המבין
כל דבר אשר אתה עושה.

חבר

הוא לה אשר יאמר לך
את האמת על עצמך.

חבר

הוא לה היודע
בפני מה עליך לצמוד
כל הזמן.

2. מחקרת השיר כותבת מהו חבר לדעתה. המשק לכתוב עוד בתיים לשיר, ציין בהם תכונות שאתה מחשיבה כתכונות של חבר טוב.
3. איזו התנהגות או תכונה של אדם תזכור לך לא להיות חברו? (על מה אינך מוכן להתפטר?)
4. אם את אינך חבר של מישהו – איזו תכונות / התנהגויות יהיה לך קשה לכבד? מה, לדעתך, ניתן לעשות בצניין לה?

השיר ושאלות 1-3 מתוך אתר:

<http://www.orianit.edu-negev.gov.il/irisshap/sites/homepage/check22/shutz.htm>

אתר בנושא "סובלנות", כולל פעילויות

<http://www.oranim.ac.il/sites/hebrew/research-information-resource/maayan/qualifications/tolerance/pages/default.aspx>

שאלות לדיון בנושא "סובלנות"

- מהי סובלנות?
- מה ההבדל בין "סובלנות" ל"סובלנות"?
- לאילו תחומי חיים מתייחסת ה"סובלנות"?
- מה הקשר בין הכתמים שלמדנו ובין סובלנות?
- האם אתה רוצה להוסיף פתאם?

שער חמישי- מעגל החיים היהודי

קהלת פרק ג

א	לכל, זמן; ועת לכל-חפץ, תחת השמים.
ב	עת ללדת, ועת למות; עת לטעת, ועת לעקור נטוע.
ג	עת להרוג, ועת לרפוא, עת לפרוץ, ועת לבנות.
ד	עת לבכות, ועת לשחוק, עת ספוד, ועת רקוד.
ה	עת להשליך אבנים, ועת פנוס אבנים; עת לחבוק, ועת לרחק מחבק.
ו	עת לבקש, ועת לאבד, עת לשמור, ועת להשליך.
ז	עת לקרוע, ועת לתפור, עת לחשות, ועת לדבר.
ח	עת לאהב, ועת לשנא, עת מלחמה, ועת שלום.

(מתוך אתר "שיטים")

במעגל החיים היהודי מספר נקודות ציון:

ברית המילה

בר / בת המצווה

חתונה

אבל

שבת

בשער זה נערוך הכרות קצרה עם כל אחת מנקודות הציון הנ"ל ונכיר את מאפייניה, הייחודיים לעם ישראל.

ברית המילה

מקורות מידע: ברית / רובין מרקל, קבוצת יובל 2006

בתורה שלושה מקרים בהם ברית מקודשת על ידי אות המסמל אותה:

הקשת, אות ששוב "לא-יהיה עוד המים למבול,
לשחת כל-בשר" (בראשית ט:טו), השבת, שישמרו בני-ישראל,
"לעשות את-השבת לדרתם, ברית עולם" (שמות לא:טז),
ומילה, "והקמתי את-בריתי ביני ובינך, ובין זרעך אחרך
לדורותם--לברית עולם: להיות לך לאלהים, ולזרעך אחרך.
ונתתי לך ולזרעך אחרך את ארץ מגרך,
את כל-ארץ פנעו, לאחזת, עולם; והייתי להם, לאלהים.
ויאמר אלהים אל-אברהם, ואתה את-בריתי תשמר,
אתה וזרעך אחרך, לדורותם. זאת בריתי אשר תשמרו,
ביני וביניכם, ובין זרעך, אחרך: המול לכם, כל-זכר. ונמלתם,
את בשר ערלתכם; והיה לאות ברית, ביני וביניכם.
ובן-שמן ימים, ימול לכם כל-זכר--לדורותיכם: יליד בית--
ומקנת-כסף מכל בן-גכר, אשר לא מזרעך הוא."
(בראשית יז:יב)

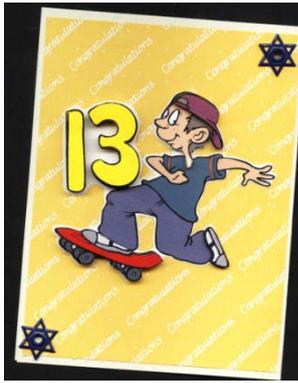
טקס המילה, אות בגוף האדם מתחילת חייו,
מסמל כניסתו של תינוק לעם היהודי, על אלף דורותיו.
המילה מבדילה אותו מהגוים, ומקבלת אותו כחבר לעם ולקהילה
כאדם שלם, כפי דברי חז"ל במשנה:
רבי אומר, גדולה היא מילה, שכל המצוות
שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם, עד שמל, שנאמר
"התהלך לפניי, והיה תמים" (נדרים ג:י).
מילה מכינה את האדם לירושתו,
כמו בני ישראל לפני כניסתם לארץ כנען עם יהושע:
"ויהי כאשר-תמו כל-הגוי, להמול; וישבו תחתם במחנה,
עד חיותם. ויאמר יהוה, אל-יהושע,
היום גלותי את-חַרְפַּת מצרים, מעליכם" (יהושע ה:ח-ט).
מהיום חיי התינוק שזורים בחיי העם בחבלי דם ובחירה,
בזיכרון ההיסטורי שלו, בגורלו הלאומי,
באחריותו כלפי העולם, בקינותו, בשמחותיו,
ובמעשיו, כברית עולם.

- מתוך אתר "שיטים"
- ערך "ברית מילה" בויקיפדיה
- "ברית מילה" – הסוכנות היהודית באתר הספרייה הווירטואלית של מט"ח.

שאלות:

- *למה נוצרה ברית המילה? (להוות את לקשר שבין ה' לעם ישראל)*
- *מי היה הראשון שצרק ברית מילה? (אברהם)*
- *מדוע, לדעתך, צריכת ברית המילה היא מצווה ביהדות? (לו מצווה ולא ניתנת ליהודים הזכות לבחור אם לעשות ברית או לא, על מנת להבטיח את המשכיות העם, על מנת שהאדם יהא קשור מתחילת חייו לעם היהודי.)*
- *ישנם גם הסברים לגבי חשיבות המילה לבריאות ולהיציבה?*
- *האם נכחת בטקס ברית מילה? מה הרגשת? מה הייתה האווירה?*
- *מדוע, צורכיט כיום גם טקסי "בריתה" לבנות? כמה שונה טקס כזה מברית מילה?*

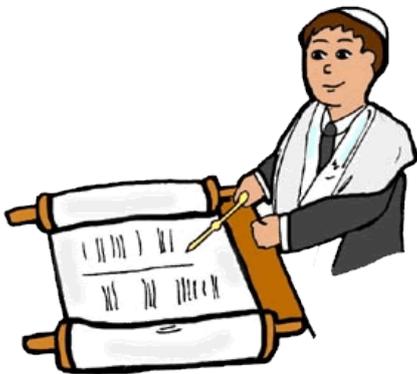
בר מצווה / בת מצווה

ערך "בר מצווה" בויקיפדיה:

ערך "בת מצווה" בויקיפדיה:

שאלות:

- מה פירוש להיות "בר" או "בת" מצווה? (איטוף על עצמך אחריהם, באופן הדתי - קיום מצוות התורה).
- מדוע מציינים את בת/בר המצווה בילדי 12-13 בן (בהתאמה)?
(תחילת ההתבגרות המינית, תקופה של שנויים פיזיולוגיים ורגשיים. בימי קדם ילדים בילדיים אלה הצטרפו ל"כוח העבודה" המשפחתי, היו אחתנים נצרות בילד להכיות, בחברה החילונית, משמעות סמלית יותר. בחברה האורתודוקסית נצרים חייבים בקיום מצוות).
- בר / בת מצווה הינו סוף של "טקס מעבר". ממה למה "עוברים"?
(מיילדות לבגרות, דבר הכולל קיום מצוות הדתית, פיתוח האחריות האישית)

נישואין: חופה וקידושין

ערך "חתונה" בויקיפדיה, ערך "חופה וקידושין" בויקיפדיה
ערך "חופה וקידושין" באנציקלופדיה היהודית
על טקס הנישואין היהודי, באתר "הויה- מרכז טקסי חיים ישראלי"
"אם אשכחך ירושלים" – פירוש, באתר "גשר" ערך "כתובה" בויקיפדיה:

מתוך ערך "כתובה" בויקיפדיה.

שאלות:

- מהם מאפייני טקס הנישואין היהודי ?
- (חופה, קידושין, כתובה, שבירת הכוס)
- מדוע מוזכרת ירושלים בטקס הנישואין?
- האם ראיית טקסי נישואין? מה הייתה האווירה? כיצד הרגשית?
- טקסי חופה נצרכים בנוסחים שונים (ספרד, אשכנז, תימן) מדוע
- קיימת ההפרדה הזו, והאם יש בכך צורך?
- כיצד לדעתך מרכיבים החתן והכלה בטקס החופה והקידושין?

מהי כתובה ולמה היא משמשת? האם יש בה צורך גם כיום?

אבלות

ערך "אבלות (יהודית)" בויקיפדיה
מנהגי אבלות- אתר "שיטים"

שאלות:

- מה חשיבותם של מנהגי האבלות לאדם / למשפחה המתאבלת?
(לאפשר לו לעבד את האבל, לאפשר לו לקבל תמיכה מאחריים,
לקחת פסק זמן מחיי היומיום על מנת להתמודד עם האבל וכו')
- איזו מנהגי אבלות אתה מכירה?
- האם נוכחת פעם בהלוויה / שבעה?
- מה הייתה האווירה?
- כיצד הרגשת?

השבת

מידע ופעילויות ניתן למצוא:

באתר "שיטים".

ערך "שבת" בויקיפדיה.

מאמר: השבת, מתיה קם באתר הספרייה הווירטואלית של מט"ח.

שאלות:

לשבת אין אח וְרֵעַ ככל ספרות המלח הקדום, והיא תרומה ישראלית מקורית, יחידה במינה ומכרצת בהשפעתה, לתרבות הצולט(2). כבר לפני כ- 2,000 שנה הציג יוסף בן מתתיהו: "אין ציר יוונית... ואין עם שלא חדר אליהם מנהג היום השביעי שבו אנו שובתיים(3)". ואחד העם במאמרו על השבת והציונות, כתב: "אין צורך להיות... מדקדק (=מקפיד) במצוות השביעית להכיר את ערך השבת... מי שמרטיס בלב קשר אמיתי עם חיי האומה ככל הדורות, הוא לא יוכל בשום אופן... לצייר (=לדמיין) לו מצואות של עם ישראל בלי "שבת מלכתא" (=שבת המלכה4)".

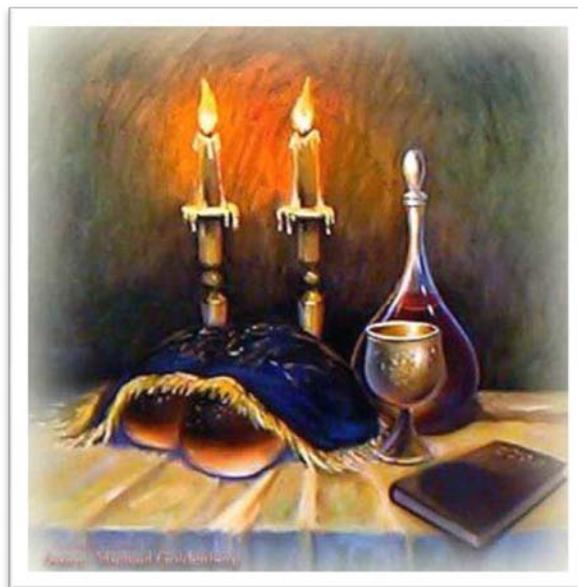
(מתוך:מאמר: השבת, מתיה קם באתר הספרייה הווירטואלית של מט"ח)

א. מדוע נאמר שהשבת היא "תרומה ישראלית מקורית"?

ב. מדוע, לדעתך, אימצו כל עמי הצולט את רציון השבת?

ג. מדוע נאמר שטעמי שאינו מקפיד במצוות מכיר בערך השבת?

ד. מהי השבת עבורך?

מתוך: חיפוש תמונות בנושא "שבת" בגוגל.

- מה כוונת התמונה?
- כיצד קשורים הפריטים השונים לקבלת השבת?

"אפשר לומר בלי שום הפרזה, כי

"יותר מעצם ישראל שאלו על השבת, שמה השבת אותם."

(אחד העם)

- מה פירוש המשפט?
- כיצד שוארים כיום את השבת? (דתיים, חילוניים)
- מה אתה אומר על השבת?

פעילות לסיכום שער 5: מעגל החיים היהודי

פעילות 1: התאם בין המילים והביטויים שבמחסן המילים ובין המועד.

מחסן מילים:

כתובה, חופה, "בא בריתו של אברהם", "כי בו שבת מכל מלאכתו",
נרות, חלה, ביום השמיני, צוף מצוות, בליף 12, צליה לתורה, שבירת
הכוס, שבצה ימים, קדיש,
ברית צולט, קידושין.

המוצרים:

שבת

ברית מילה

בר מצווה

בת מצווה

נישואין

אבל

פעילות 2:

✓ בחר באחד המנהגים המצאץ החיים היהודי.

✓ תאר את מאפייניו.

✓ הסבר מדוע, לדעתך, חשוב להמשיך ולשמר מוצד זה במצאץ

החיים היהודי?

✓ האט יש מנהג שנראה לך מיותר, וצליו היית מוותר?

✓ האט יש מנהג אותו היית מוסיף למצאץ החיים היהודי?

שער שישי- הרצף היהודי מסיום תקופת התנ"ך עד ימינו

לאחר חורבן בית המקדש השני יצא עם ישראל לגלות בת כ- 2000 שנה. במהלך תקופה זו נפוצו היהודים בכל הארצות ולכל היבשות וקמו קהילות גדולות ומפוארות במדינות רבות.

שער זה מטרתו להאיר, ולו במעט, את העשייה והיצירה היהודית במהלך הדורות. זאת, דרך ההכרות עם מספר אישים יהודיים שפעלו בתקופות שונות.

למורה,

מומלץ לסקור בקצרה את תקופת הגלות.

הסיבה לגלות: הרומאים גירשו את היהודים על מנת שלא יתארגנו שוב למרד נגדם. תפוצה: יהודים התפזרו ברחבי האימפריה הרומית (מומלץ לפתוח אטלס) ובהמשך, לאחר גירוש ספרד וגילוי אמריקה, לאזורים נוספים בעולם. היהודים הקימו קהילות נפרדות במקומות אליהם הגיעו ושמרו על מאפיינים ייחודיים (קיום מצוות). לרוב גם לא התקבלו ע"י האוכלוסייה המקומית (בעיקר הנוצרית) ששנאה את היהודים ולא סלחה להם על צליבת ישו. גם הכנסייה הנוצרית ליבתה את השנאה והיהודים אף הוכרחו לחיות בנפרד ולהיבדל בלבושם ושימשו "שעיר לעזאזל" ומטרה לפגיעה. במשך השנים אולצו היהודים לחיות בגטאות וסבלו מאנטישמיות רבה, שבאה לידי ביטוי בעיקר בתקופות מסעי הצלב והאינקוויזיציה ומאוחר יותר בפוגרומים ובעלילות דם.

גם ניסיונות להשתלב כקבוצה בחברה שבה חיו לא צלחו בד"כ, למעט תור הזהב של יהודי ספרד ומאוחר יותר (באופן חלקי) דרך האמנציפציה במערב אירופה. עם זאת, היו יהודים, שכבודדים, שזכו להצלחה רבה והכרה (כגון בנימין ד'זראלי שהיה ראש ממשלת בריטניה, קרל מרקס, זיגמונד פרויד ואלברט איינשטיין).

במאה ה-20 הפכה האנטישמיות המסורתית, שצמחה על רקע דתי, לאנטישמיות חדשה על רקע כלכלי, חברתי ופוליטי. הנאצים הובילו קו זה של שנאת יהודים, האשמתם בכל הקשיים והתחלואים שחוותה החברה הגרמנית לאחר מלחמת העולם הראשונה, ראייתם כגזע נחות ויצירת רציונל להשמדתם.

רק לאחר מלחמת העולם השנייה והשואה הקשה שפקדה את העם היהודי, הבשילו התנאים להקמת מדינת ישראל ולעליית יהודים לארץ לאחר כ- 2000 שנות גלות. גם תהליך העלייה לא היה קצר ופשוט. הוא נמשך שנים רבות ועד ימינו אלה, מאחר והיו מדינות שלא אפשרו ליהודים לעזוב (לדוג': עליית יהודי ברה"מ ואתיופיה – התאפשרה רק בשנות ה-90 של המאה העשרים).

בשער זה יש לבחור שני אישים ולכתוב עבורם "תעודת זהות".
**לאמרה! ההמצאה היא: לבחור אחד מהאנשים ואחת מהנשים
(על הרצף התאמידיים לאנשים באנחות)**

חומר רקע:

- ציר הזמן: [/http://mikragesher.org.il/titles/timeline](http://mikragesher.org.il/titles/timeline)
- ❖ הערה: רצוי למקם את כלל האישים הנסקרים בשער זה על ציר הזמן לפני תחילת ההעמקה בשנים מן האישים.
- ערך "גלות (יהודית)" בויקיפדיה:
- אישים בתרבות ישראל: [/http://www.ilschool.org.il/jew](http://www.ilschool.org.il/jew)

אישים נבחרים:

1. רבי יהודה הנשיא: "תורה וגדולה במקום אחד", חותם המשנה

- ערך "רבי יהודה הנשיא" בוויקיפדיה.
 - רבי יהודה הנשיא, הרב עדין שטיינזאלץ, בספריה הוירטואלית באתר מט"ח.
 - עשר עובדות על רבי יהודה הנשיא באתר "הידברות"
- קבר רבי יהודה הנשיא בבית שערים:

התמונה מתוך חיפוש תמונות רבי יהודה הנשיא בגוגל.

2. הרמב"ם: גדול חכמי ישראל בימי הביניים – פילוסוף, פוסק ורופא

- ערך "הרמב"ם" בוויקיפדיה
- רמב"ם (1138-1204), מתיה קם בספריה הוירטואלית באתר מט"ח.
- משה בן מימון באנציקלופדיית y-net :

התמונות מתוך חיפוש תמונות של הרמב"ם בגוגל.

3. דונה גרציה: אשת עסקים, נדבנית ומדינאית יהודייה.

- דונה גרציה באתר: <http://www.ilschool.org.il/jew/dona.htm>
- ערך "דונה גרציה נשיא" בויקיפדיה.

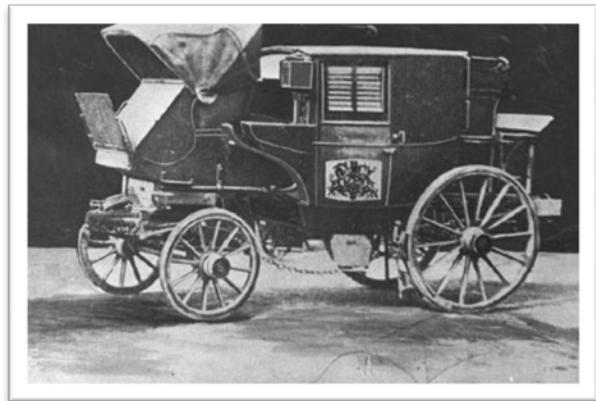
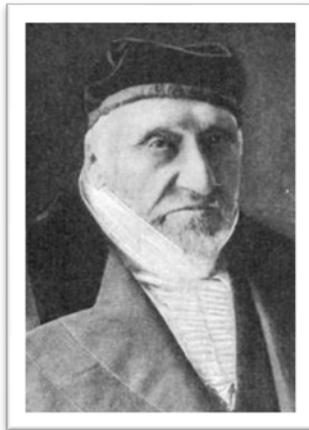
הבול מתוך חיפוש תמונות של דונה גרציה בגוגל.

4. רבי שלום שבזי – גדול משוררי תימן:

- ערך שלום שבזי בויקיפדיה.
- שירים של רבי שלום שבזי באתר "שירונט".
- שירי רבי שלום שבזי ביוטיוב.
- שיר: אגדת רבי שלום שבזי – יזהר כהן באתר "שירונט".

5. השר משה מונטיפיורי: נדבן ומקים השכונות הראשונות מחוץ לחומה בירושלים

- משה מונטיפיורי: <http://www.ilschool.org.il/jew/montipyuri.htm>
- הערך "משה מונטיפיורי" בויקיפדיה.
- משה מונטיפיורי (1784-1885) בספריה הוירטואלית באתר מט"ח:
- השיר "משה מונטיפיורי" ביוטיוב

התמונות מתוך חיפוש תמונות של משה מונטיפיורי בגוגל.

6. הברון רוטשילד: "הנדיב הידוע" ו"אבי" ההתישבות בא"י בתקופת העליה הראשונה

- ערך "אדמונד ג'יימס דה רוטשילד" בויקיפדיה.
- הברון רוטשילד: <http://www.ilschool.org/jew/rotshield.htm>
- הברון רוטשילד באתר "רמת הנדיב".

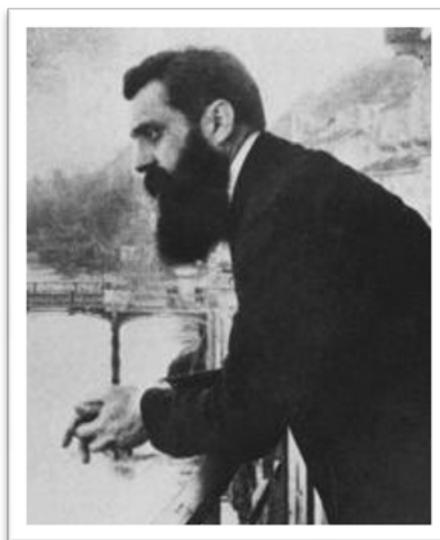

מתוך חיפוש תמונות של הברון רוטשילד בגוגל.

7. בנימין זאב הרצל : חוזה מדינת היהודים

- ערך "בנימין זאב הרצל" בויקיפדיה.
- ערך "בנימין זאב הרצל" ב-ynet .
- אתר מוזיאון הרצל (כולל גלריית תמונות):
- מילות השיר "בנימין זאב" בשירונט:
- שירים על הרצל + ניתוח והפעלה :

www.ironi-1.co.il/LinkClick.aspx?fileticket=mu4fKaFz26Q%3D...

מתוך חיפוש תמונות של הרצל בגוגל.

8. הרב קוק: רב והוגה דעות , בעל תרומה מכרעת לעיצוב חיי הדת בא"י

- ערך " הרב קוק" בויקיפדיה.
- ציטוטים של הרב קוק באתר "בין המרכאות".

התמונה מתוך חיפוש תמונות של הרב קוק בגוגל.

9. שרה אהרונסון: שרה – גיבורת ניל"י

- ערך "שרה אהרונסון" בויקיפדיה
- שרה אהרונסון – אנציקלופדיית ynet
- שרה אהרונסון בספריה הוירטואלית באתר מט"ח:
- השיר של שרה אהרונסון – זהרירה חריפאי ביוטיוב

התמונה מתוך חיפוש תמונות של שרה אהרונסון בגוגל.

10. חנה סנש: הצנחנית שלא שבה

- ערך "חנה סנש" בויקיפדיה.
- חנה סנש, דנה פולס בספריה הוירטואלית באתר מט"ח.
- הכל אנשים – חנה סנש: סרטון על חנה סנש ביוטיוב.

התמונות מתוך חיפוש תמונות של חנה סנש בגוגל.

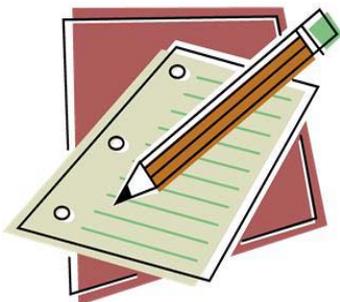
תעודת זהות לאישיות

(יש לבחור שניים מהאישים: אחד מהגברים, ואחת מהנשימבשער 6)

- שם:
- שניט בהן חי:
- תאור התקופה בה חי:
- הקשיים בהט נתקלו היהודים באותה תקופה:
- המדינה בה טצל וחי:
- האט הטיצה לארץ ישראל?
- טוצלוה:
- תרומתוה לצט ישראל:

חלק אישי

- מה הרשיט אותי באישיות לז?
- מה למדתי מאישיות לז?
- מכתב קצר שהייתי כותב לאישיות לז:
- חיפוש תמונה | שיר | ציטוט הקשורים לאישיות לז והסבר קצר.

בסיוט לימוד מקצוע לנה

- ❖ אינה טער אהבת?
- ❖ ציין 5 דברים חדשים שלמדתי
- ❖ ציין דבר אחד שלקחת להמטק חייק
- ❖ מה היית מנה/מספר?